

METHODVS FACILIOR ATQVE EXPEDITIOR INTEGRANDI FORMVLAS DIFFERENTIALES RATIONALES.

AVCTORE

L. Eulero.

§. I.

Cam igitur omnium formularum rationalium integratio (*) per praecepta tradita semper absolui queat, dummodo denominatoris factores siue simplices siue trinomiales habeantur, nihil amplius ad methodum ante expositam superaddendum videbatur. Verum tamen hic omnia, quae ante explicuimus, non solum modo magis naturali ex propriis fontibus deducemus, verum etiam praecepta ita adornabimus, vt integratio omnium huiusmodi formularum multo facilius atque expeditius perfici queat. Primum enim methodum tam latissime patentem, quam facilem aperiemus cuiuscunque denominatoris factores trinomiales inueniendi; dum antea hos factores eruimus ope cuiuspiam theorematis moivraeani, quod tantum valet, quando supremae potestates variabilis x , iisdem, quibus infimae, coefficientibus sunt coniunctae: hocque ipso integrationem ad plurimas alias formulas accommodare poterimus, ad quas prior methodus minus genuina non sufficit. Deinde inuentis factoribus tam simplicibus quam trinomialibus, methodum longe simpliciore ac faciliorem communicabimus ex quolibet factore denominatoris respondentem integralis partem determinandi: in quo negotio ante vsi sumus methodo cum nimis operosa, tum ex alienis princi-

N 2

piis

(*) vid. super. meth. integr.

piis deducta. Tertio methodus, quam hic ostendemus, ad omnes formulas differentiales erit aequae accommodata, neque vlla opus erit reductione, quemadmodum ante necesse erat; vbi primum ex denominatore factores, qui erant potestates ipsius x , elicere, atque tum terminum denominatoris absolutum vnitati aequalem reddere oportebat.

§. 2. Sit igitur proposita formula differentialis quaecunque $\frac{M}{N}dx$, cuius integrale requiratur: sintque M et N functiones quaecunque ipsius x , huius formae

$$\alpha + \beta x + \gamma x^2 + \delta x^3 + \epsilon x^4 + \text{etc.}$$

tam ratione numeri terminorum, quam potestatum ipsius x utcumque comparatae. Ad integrationem iam absolvendam oportet fractionem $\frac{M}{N}$ in partes simpliciores reales resolvere, quarum denominatores sint vel binomia $p + qx$, vel trinomia $p + qx + rxx$; quemadmodum ante vidimus. Continebuntur vero etiam in fractione $\frac{M}{N}$ partes integrae, si variabilis x in numeratore M totidem pluresue habeat dimensiones quam in denominatore. Quod si ergo fractio $\frac{M}{N}$ in huiusmodi partes siue integras siue fractas fuerit resoluta, quaelibet pars per dx multiplicata et integrata dabit integralis quaesiti partem; atque omnes istae integralis partes ex singulis partibus, in quas fractio $\frac{M}{N}$ resolvitur, oriundae iunctim sumtae praebebunt integrale formulae $\frac{M}{N}dx$ quaesitum. Totum ergo negotium huc redit, vt fractionis $\frac{M}{N}$ omnes partes simplices erūamus siue integras siue fractas: tum enim singulis per dx multiplicatis integratio facili negotio absoluetur.

§. 3. Partes integras autem fractio $\frac{M}{N}$, vti iam monuimus, in se complectitur, si x totidem pluresue habeat dimensiones in numeratore M quam in denominatore N . Contra autem si x pauciores habeat dimensiones in numeratore M quam in denominatore N , tum partes integrae in fractione $\frac{M}{N}$ omnino non continentur, hincque consequenter nullae partes in integrale inducuntur. Ponamus igitur variabilem x in numeratore M non pauciores habere dimensiones quam in denominatore; tum partes integrae in fractione $\frac{M}{N}$ contentae more consueto per diuisionem eliciuntur;

$$\text{Sit enim } \frac{M}{N} = \frac{Ax^{n+m} + Bx^{n+m-1} + Cx^{n+m-2} + Dx^{n+m-3} + \text{etc}}{\alpha x^n + \beta x^{n-1} + \gamma x^{n-2} + \delta x^{n-3} + \text{etc.}}$$

manifestum est partem integram ex diuisione oriundam huiusmodi formam esse habituram

$$\mathcal{A}x^m + \mathcal{B}x^{m-1} + \mathcal{C}x^{m-2} + \mathcal{D}x^{m-3} + \dots + \mathcal{M}$$

ad cuius coefficientes $\mathcal{A}, \mathcal{B}, \mathcal{C}, \mathcal{D}, \text{etc.}$ inueniendos hoc tantum requiritur, vt ista pars integra per denominatorem $\alpha x^n + \beta x^{n-1} + \gamma x^{n-2} + \text{etc.}$ multiplicetur, et termini omnes, quibus exponens ipsius x non minor est quam n , terminis respondentibus numeratoris aequentur.

Tum igitur orietur

$$A = \alpha \mathcal{A}$$

$$B = \alpha \mathcal{B} + \beta \mathcal{A}$$

$$C = \alpha \mathcal{C} + \beta \mathcal{B} + \gamma \mathcal{A}$$

$$D = \alpha \mathcal{D} + \beta \mathcal{C} + \gamma \mathcal{B} + \delta \mathcal{A}$$

etc.

hincque coefficientes quaesiti emergent hoc modo

$$\mathcal{A} = \frac{A}{\alpha}$$

$$\mathcal{B} = \frac{B}{\alpha} - \frac{\beta A}{\alpha^2}$$

$$\mathcal{C} = \frac{C}{\alpha} - \frac{\beta B}{\alpha^2} + \frac{(\beta^2 - \alpha\gamma)A}{\alpha^3}$$

$$\mathcal{D} = \frac{D}{\alpha} - \frac{\beta C}{\alpha^2} + \frac{(\beta^2 - \alpha\gamma)B}{\alpha^3} - \frac{(\beta^3 - 2\alpha\beta\gamma + \alpha^2\delta)A}{\alpha^4}$$

etc.

§. 4. Hoc itaque modo, qui diuisioni actuali idem omnino praebiturae anteferendus videtur, facili negotio inuenitur fractionis $\frac{M}{N}$ pars integra

$$\mathcal{A}x^m + \mathcal{B}x^{m-1} + \mathcal{C}x^{m-2} + \mathcal{D}x^{m-3} + \dots + \mathcal{N}$$

definiendis scilicet coefficientibus $\mathcal{A}, \mathcal{B}, \mathcal{C}$, etc.

His autem definitis simul obtinebitur pars integralis quaesiti, ex ista parte integra oriunda, quippe quae erit:

$$\frac{\mathcal{A}x^{m+1}}{m+1} + \frac{\mathcal{B}x^m}{m} + \frac{\mathcal{C}x^{m-1}}{m-1} + \dots + \mathcal{M}x + \mathcal{N}$$

denotante \mathcal{N} quantitatem quamcunque constantem. Neque vero opus est, quemadmodum ante, methodo minus genuina vsi, fecimus, vt simul partem fractam, quae cum parte integra inuenta coniuncta totam fractionem propositam $\frac{M}{N}$ constituat, determinemus; sed sufficiet partem integram tantum inuestigasse, ex eaque integralis partem convenientem eruisse. Reliquas enim integralis partes ex partibus fractis fractionis $\frac{M}{N}$ oriundas immediate ex ipsa fractione $\frac{M}{N}$ elicere docebimus, ita vt non opus habeamus illa saepenumero laboriosa reductione fractiones $\frac{M}{N}$ ad aliam, in qua variabilis x pauciores obtineat dimensiones in numeratore M quam in denominatore N ; quae tamen reductio

ductio necessaria erat visa in methodo praecedente; vbi praeterea factores solitarios denominatoris N formae x^k seorsim elicere, atque reliqui denominatoris terminum absolutum vnitati aequalem efficere coacti fueramus. Methodo autem, quam hic sumus tradituri, nulla istiusmodi praeparatione erit opus.

§. 5. Inuenta parte integra, si quae continetur in fractione $\frac{M}{N}$, ex eaque integralis parte conueniente, progrediamur ad partes fractas singulas simpliciores in fractione $\frac{M}{N}$ contentas eruendas, vt ex his quoque integralis quaesiti partes oriundae obtineantur. Ista autem inuestigatio maximam partem in inuentione factorum simpliciorum denominatoris N absoluitur: qui factores, cum ex instituto nostro, quo totum integrale in forma reali exhibere constituimus, debeant esse reales, erunt illi vel simplices binomiales huius formae $px + qx$, vel trinomiales $p + qx + rxx$, cuiusmodi factores reales semper exhiberi posse cum docuimus tum in sequentibus fusius docebimus, etiam si factores simplices sint imaginarii. Primum igitur de factoribus simplicibus $px + qx$ agemus, qui in denominatore N continentur; inueniuntur hi ex resolutione aequationis $N = 0$; quod si enim huius aequationis radix fuerit inuenta $x = a$, tum simul $x - a$ diuisor erit quantitatis N . Omnia ergo subsidia, quae adhuc sunt inuenta ad radices aequationum algebraicarum eruendas, in praesenti negotio maximam afferent vtilitatem. Probe autem discerni debent factores reales ab imaginariis, cum priores solos hoc loco in vsum vocemus, posteriores seorsim tractaturi. Ex resolutione vero aequationum intelligitur, si maximus exponens

ponens ipsius x in N fuerit numerus impar, tum denominatorem N certissime vnum esse habiturum factorem simplicem realem; praeterea vero subinde plures habebit, id quod aequationis $N = 0$ resolutio docebit.

§. 6. Sit igitur $p + qx$ factor denominatoris N isque realis; atque ex eo nascatur fractionis propositae $\frac{M}{N}$ ista pars $\frac{P}{p + qx}$; cuius numeratorem P , quem quantitatem constantem esse oportet, sequenti ratiocinio determinabimus. Cum $p + qx$ sit factor denominatoris N , sit $\frac{N}{p + qx} = S$; eritque alterius fractionis, quae instar complementi cum $\frac{P}{p + qx}$ coniuncta constituit fractionem $\frac{M}{N}$, denominator S . Quare si a fractione $\frac{M}{N}$ seu $\frac{M}{(p + qx)S}$ subtrahamus fractionem simplicem $\frac{P}{p + qx}$, residuae fractionis $\frac{M - PS}{(p + qx)S}$, numerator $M - PS$ diuisibilis erit per $p + qx$, quo fractio oritur denominatorem habens S , vti innuimus. Cum igitur quantitas $M - PS$ sit diuisibilis per $p + qx$, fiet ea $= 0$ si ponatur $p + qx = 0$ siue $x = -\frac{p}{q}$. Substituto ergo in M et S vbique $-\frac{p}{q}$ loco x , erit $M - PS = 0$, hincque nascitur $P = \frac{M}{S}$. Erit itaque numerator ille constans assumtus $P = \frac{M}{S}$ postquam in M et S vbique loco x substitutum fuerit $-\frac{p}{q}$; quo facto quantitas $\frac{M}{S}$ abit in quantitatem constantem. Ex denominatoris ergo N factore $p + qx$ oritur fractionis $\frac{M}{N}$ pars $\frac{M}{S(p + qx)}$ hincque integralis quaesiti proueniet pars $\frac{M}{S} \int \frac{dx}{p + qx} = \frac{M}{Sq} l(p + qx)$, sicque ex singulis denominatoris N factoribus simplicibus conuenientes integralis partes reperientur.

Exemplum 1.

Exemplum. 1.

§. 7. Huius formulae differentialis $\frac{x^3+x^2}{x-1} dx$ integrale inuenire.

Quia hic est $\frac{M}{N} = \frac{x^3+x^2}{x-1}$, in hac fractione partes integrae continentur, quae vel per diuisionem vel modum ante traditum erutae erunt $x^2 + 2x + 2$ vnde nascitur haec integralis pars $\frac{x^3}{3} + xx + 2x + C$. Deinde cum totus denominator N ex vnico factore $x-1$ constet, erit $p = -1$, $q = 1$ et $S = \frac{N}{x-1} = 1$. Iam ex factore $x-1$ nihilo aequali posito oritur $x = 1$, quo valore in $\frac{M}{S} = x^3 + x^2$ substituto prodit 2, ideoque ex denominatore N obtinetur integralis pars haec $2 \int \frac{dx}{x-1} = 2 l(x-1)$. Quoniam vero totum integrale componitur ex partibus, quae tam ex parte integra quam fracta resultant, erit integrale formulae propositae $\frac{x^3+x^2}{x-1} dx$ haec quantitas finita $\frac{x^3}{3} + x^2 + 2x + C + 2 l(x-1)$ cuius veritas per differentiationem facie comprobatur.

Exemplum. 2.

§. 8. Huius formulae differentialis $\frac{xx+2ax}{aa-xx} dx$ integrale inuenire.

Quia variabilis x in numeratore $xx + 2ax$ tot habet dimensiones, quot in denominatore $aa - xx$ pars integra in fractione $\frac{xx+2ax}{aa-xx}$ continetur, quae per diuisionem est -1 , vnde integralis pars nascitur $-x + C$. Porro denominator $aa - xx$ in factores $(a-x)(a+x)$ resoluitur: ex priori $a-x$ fit $x = a$, et $\frac{M}{S} = \frac{xx+2ax}{a+x} = \frac{3a}{2}$ posito $x = a$; vnde integralis pars ex factore $a-x$ oriunda est $= \frac{3a}{2} \int \frac{dx}{a-x} =$

$-\frac{3a}{2} l(a-x)$. Ex altero factore $a+x$, qui dat $x=-a$, fit $\frac{M}{S} = \frac{ax+2ax}{a-x} = -\frac{a}{2}$; indeque integralis pars oritur haec $-\frac{a}{2} \int \frac{dx}{a+x} = -\frac{a}{2} l(a+x)$. Integrale ergo quaesitum repertum est $= C - x - \frac{3a}{2} l(a-x) - \frac{a}{2} l(a+x)$

Exemplum 3.

§. 9. Huius formulae differentialis $\frac{xx dx}{(1-x)(2-x)(3-x)(4-x)}$ integrale inuenire.

Hic variabilis x in numeratore pauciores habet dimensiones, quam in denominatore; ideoque in hac fractione partes integrae non continentur. Ad denominatoris ergo factores aggredimur, qui singuli sunt simplices reales. Primus factor $1-x$ dat $x=1$, et $S=(2-x)(3-x)(4-x)$ hincque $\frac{M}{S} = \frac{xx}{(2-x)(3-x)(4-x)} = \frac{1}{5}$ posito $x=1$: ex primo ergo factore $1-x$ nascitur integralis pars $\frac{1}{5} \int \frac{dx}{1-x} = -\frac{1}{5} l(1-x)$. Secundus factor $2-x$ dat $x=2$, et $\frac{M}{S} = \frac{xx}{(1-x)(3-x)(4-x)} = -\frac{1}{2} = -2$ posito $x=2$ hincque nascitur integralis pars $-2 \int \frac{dx}{2-x} = 2 l(2-x)$. Tertius factor $3-x$ dat $x=3$ et $\frac{M}{S} = \frac{xx}{(1-x)(2-x)(4-x)} = \frac{9}{2}$ vnde oritur integralis pars $\frac{9}{2} \int \frac{dx}{3-x} = -\frac{9}{2} l(3-x)$. Quartus factor $4-x$ dat $x=4$ et $\frac{M}{S} = \frac{xx}{(1-x)(2-x)(3-x)} = \frac{16}{1 \cdot 2 \cdot 3} = -\frac{16}{6} = -\frac{8}{3}$; vnde prodit conueniens integralis pars $-\frac{8}{3} \int \frac{dx}{4-x} = \frac{8}{3} l(4-x)$. Ex his ergo formulae differentialis propositae $\frac{xx dx}{(1-x)(2-x)(3-x)(4-x)}$ integrale colligitur $= C - \frac{1}{5} l(1-x) + 2 l(2-x) - \frac{9}{2} l(3-x) + \frac{8}{3} l(4-x)$.

§. 10.

§. 10. Ex his igitur exemplis clare intelligitur, quemadmodum propositae formulae differentialis, cuius denominator in factores simplices reales inter se inaequales est resolubilis, integrale inueniri oporteat, siue variabilis x in numeratore pauciores siue plures habeat dimensiones quam in denominatore. Huius negotii praecipua pars absoluitur in coefficientis inuestigatione per quem formula $\int \frac{dx}{p+qx}$ multiplicari debet, vt integrale ex denominatoris N factore $p+qx$ oriundum obtineatur. Inuenimus autem hunc coefficientem esse $\frac{M}{S}$, postquam vbique loco x eius valor $-\frac{p}{q}$ quem obtinet ex aequatione $p+qx=0$ fuerit substitutus. Hunc igitur valorem $-\frac{p}{q}$ loco x tum in M quam in S substitui oportet. Est autem M numerator formulae differentialis propositae $\frac{M}{N} dx$, qui perpetuo manet idem, at S pro quouis factore denominatoris $p+qx$ variatur, cum sit $S = \frac{N}{p+qx}$: ita vt S habeatur, si totus denominator N per suum factorem $p+qx$ diuidatur. Quodsi ergo denominator N in suos factores iam fuerit vel actu resolutus, vel facile resolubilis, tum omittendo factorem propositum $p+qx$ statim emergit valor litterae S ; in quo loco x valorem constantem $-\frac{p}{q}$ substitui oportet: hocque casu expedite reperitur valor coefficientis $\frac{M}{S}$ ponendo vbique $-\frac{p}{q}$ loco x .

§. 11. Sin autem quotus, qui oritur ex diuisione denominatoris N per suum factorem $p+qx$, fiat admodum prolixus, vel etiam indefinitus, vti si fuerit $N = 1+x^{20}$ eiusque diuisor $1+x$, vel si sit $N = 1-x^n$ eiusque factor $1-x$: priori enim casu quotus S constaret

ex 99 terminis, posteriori autem numerus terminorum foret etiam indefinitus n ; unde substitutio loco x facienda fieret admodum operosa, neque valor ipsius S , nisi summatio serierum in subsidium vocetur, commode exhiberi posset. His igitur casibus alium modum tradi conueniet, quo expedite valor ipsius S , quem induit posito $-\frac{p}{q}$ loco x , indicari queat. Cum enim sit $S = \frac{N}{p+qx}$, quaeritur valor fractionis $\frac{N}{p+qx}$ resultans, si loco x ponatur $-\frac{p}{q}$; hoc autem casu non solum denominator fractionis $\frac{N}{p+qx}$ euanescit, sed etiam numerator N , eo quod ipse sit per $p+qx$ diuisibilis. Quocirca valor fractionis $\frac{N}{p+qx}$ posito $-\frac{p}{q}$ loco x idem erit ac fractionis huius $\frac{dN}{q dx}$ eadem facta substitutione, quae fractio ex illa oritur differentiando tam numeratorem N quam denominatorem $p+qx$, sumpta x pro variabili. Erit itaque $S = \frac{dN}{q dx}$ posito vbique $-\frac{p}{q}$ loco x : ac totus coefficientis requisitus $\frac{M}{S}$ erit $\frac{M q dx}{dN}$ posito vbique $-\frac{p}{q}$ loco x , unde pars integralis ex denominatoris N factore $p+qx$ oriunda erit $\frac{M q dx}{dN} \int \frac{dx}{p+qx} = \frac{M dx}{dN} \int \frac{dx}{p+qx}$.

§. 12. Compendium hoc insigni emolumento adhibebitur in inueniendis partibus integralis huiusmodi formularum differentialium $\frac{x^m dx}{a^n - b^n x^n}$; ex denominatoris $a^n - b^n x^n$ factoribus. Cum enim denominatoris $a^n - b^n x^n$ factor sit $a - b x$, fiet ex hoc factore $S = \frac{a^n - b^n x^n}{a - b x}$ existente $M = x^m$ et $N = a^n - b^n x^n$. Facto ergo $x = \frac{a}{b}$ fiet

$$\frac{a}{b} \text{ fiet } M = \frac{a^m}{b^m} \text{ et } S = \frac{-nb^n x^{n-1} dx}{-b dx} = nb^{n-1} x^{n-1} =$$

$$na^{n-1} \text{ atque } \frac{M}{S} = \frac{a^{m-n+1}}{nb^n}, \text{ qui valor congruit cum}$$

$$\frac{Mq dx}{dN} \text{ feu } -\frac{Mbdx}{dN} \text{ ob } q = -b \text{ posito } x = \frac{a}{b}; \text{ est enim}$$

$$dN = -nb^n x^{n-1} dx; \text{ et } -\frac{Mbdx}{dN} = \frac{bx^m}{nb^n x^{n-1}} =$$

$$\frac{x^{m-n+1}}{nb^{n-1}} = \frac{a^{m-n+1}}{nb^n} \text{ posito } x = \frac{a}{b}. \text{ Quocirca ex de-}$$

nominatoris $a^n - b^n x^n$ factore $a - bx$ integralis formulæ

$$\frac{x^m dx}{a^n - b^n x^n} \text{ nascetur ista pars } \frac{a^{m-n+1}}{nb^n} \int \frac{dx}{a-bx} = \frac{-a^{m-n+1}}{nb^{m+1}}$$

$l(a-bx)$, quæ priori via sine summatione serierum inveniri non potuisset.

§. 13. Duplicem ergo nacti sumus viam partem integralis, quæ ex denominatoris N factore quocunque simplici oritur, assignandi. Sit enim in formula differentiali proposita $\frac{M}{N} dx$ denominatoris N factor simplex $p + qx$, erit integralis pars ex hoc factore oriunda vel $\frac{M}{S} \int \frac{dx}{p+qx}$ existente $S = \frac{N}{p+qx}$, vel $\frac{Mq dx}{dN} \int \frac{dx}{p+qx}$, posito in utroque coefficiente ubique $-\frac{p}{q}$ loco x , quem valorem x obtinet ex posito factore $p + qx = 0$. Quovis igitur casu oblato ea via uti conveniet, quæ fuerit facilior atque ad operationem accommodatior: perpetuo enim utraque via ad eundem coefficientem deducet. Sic in hac formula differentiali $\frac{dx}{1+x-2x^2}$ est $M = 1$, et $N = 1 + x - 2x^2$, huiusque denominatoris divisor $1 - x$, ita ut sit $p = 1$,

O 3

$q =$

$q = -1$. Via ergo priori est $S = 1 + 2x + 2xx + 2x^3$, et $\frac{M}{S} = \frac{1}{7}$ posito $x = 1$; unde integralis pars ex factore $1-x$ oriunda erit $\frac{1}{7} \int \frac{dx}{1-x} = -\frac{1}{7} l(1-x)$. Via autem posteriori est $dN = dx - 8x^3 dx$, et $\frac{M dx}{dN} = \frac{1}{8x^3 - 1} = \frac{1}{7}$ posito $x = 1$, prorsus ut ante.

§. 14. Quamquam haec methodus perpetuo tuta nullisque difficultatibus obnoxia videatur, tamen eius usus penitus cessat, si denominator N duos pluresue habeat factores inter se aequales. Ponamus enim denominatorem N diuisibilem esse per $(p+qx)^2$; erit coefficientis portionis integralis $\int \frac{dx}{p+qx}$ pro vno factore $p+qx$ uti vidimus $= \frac{M}{S}$ posito $p+qx = 0$ seu $x = -\frac{p}{q}$. Quoniam vero est $S = \frac{N}{p+qx}$; erit S etiamnunc per $p+qx$ diuisibile ideoque facto $x = -\frac{p}{q}$ fiet $S = 0$, hincque coefficientis $\frac{M}{S}$ abibit in infinitum. Vtriusque ergo portionis integralis $\int \frac{dx}{p+qx}$ ex binis factoribus $p+qx$ et $p+qx$ oriundae coefficientis fiet infinitus, alterius quidem affirmatiuus, alterius negatiuus, ita ut integralis portio ex binis coniunctim oriunda sit differentia inter duo infinita, quam finitam esse posse ex natura infiniti satis liquet. Quanta autem sit ea differentia, ex alio fonte decidi oportet, quem mox aperiemus.

§. 15. Ponamus igitur fractionis $\frac{M}{N}$ denominatorem N duos habere factores aequales seu diuisibilem esse per $(p+qx)^2$, ita ut sit $N = (p+qx)^2 S$, atque partem fractionis $\frac{M}{N}$, quae ex hoc factore quadrato $(p+qx)^2$ oritur, seorsim inuestigemus. Sit igitur pars ista $= \frac{A}{p+qx} + \frac{B}{(p+qx)^2}$; ac reliqua pars, quae cum hac fractionem $\frac{M}{N}$ consti-

constituit, fit $\frac{T}{S}$; vbi A et B quantitates constantes, T vero functionem variabilem ipsius x integram denotabit, quam nosse non opus habemus, sufficiet enim coefficientes A et B determinasse. Cum igitur fit $\frac{T}{S} = \frac{M}{N} - \frac{A}{p+qx} - \frac{B}{(p+qx)^2}$, ob $N = (p+qx)^2 S$ erit $\frac{T}{S} = \frac{M-A(p+qx)-BS}{(p+qx)^2 S}$ ideoque $T = \frac{M-A(p+qx)S-BS}{(p+qx)^2}$, quae cum quantitas integra esse debeat, necesse est vt quantitas $M-A(p+qx)S-BS$ fit diuisibilis per $(p+qx)^2$. Quoniam autem S non amplius per $p+qx$ diuisibilem esse ponimus, eo quod denominatorem N tantum per quadratum $(p+qx)^2$ non vero aliam potestatem superiorem diuisibilem esse assumimus, necesse est vt $\frac{M}{S} - A(p+qx) - B$ fit diuisibile per $(p+qx)^2$. Ex natura igitur aequationum, cum quantitas $\frac{M}{S} - A(p+qx) - B$ duos habeat factores aequales, oportet, vt tam ipsa, quam eius differentiale $d.\frac{M}{S} - A q dx$ fit diuisibilis per $p+qx$; ergo tam ipsa illa quantitas, quam eius differentiale euanescet posito $p+qx = 0$ seu $x = -\frac{p}{q}$. Fiat igitur $x = -\frac{p}{q}$; ac prior aequatio dabit $\frac{M}{S} - B = 0$ seu $B = \frac{M}{S}$; posterior vero $A = \frac{d.\frac{M}{S}}{q dx}$. Determinatis ergo coefficientibus A et B, ex formula differentiali $\frac{M}{N} dx$, cuius denominator N factorem habet $(p+qx)^2$, hic ipse factor praebebit inegralis partem hanc $\frac{d.\frac{M}{S}}{q dx} \int \frac{dx}{p+qx} + \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^2}$ posito in coefficientibus vbique $-\frac{p}{q}$ loco x .

§. 16. Si denominator N habeat tres factores aequales seu diuisibilis fit per $(p+qx)^3$; ex eo oriatur eiusmodi

modi pars $\frac{A}{(p+qx)^3} + \frac{B}{(p+qx)^2} + \frac{C}{p+qx}$, quae a fractione $\frac{M}{N}$ ablata relinquet fractionem $\frac{T}{S}$ existente $S = \frac{N}{(p+qx)^3}$.

Fiet ergo $T = \frac{M-AS-B(p+qx)S-C(p+qx)^2S}{(p+qx)^3}$, quae, cum quantitas integra esse debeat, oportebit $M-AS-B(p+qx)S-C(p+qx)^2S$ seu $\frac{M}{S} - A - B(p+qx) - C(p+qx)^2$ diuisibile esse per $(p+qx)^3$: id quod eueniet, fit et ipsa illa quantitas, et eius differentiale, et eius differentio-differentiale fuerint per $p+qx$ diuisibilia. Quare sequentes tres quantitates

$$\frac{M}{S} - A - B(p+qx) - C(p+qx)^2$$

$$d.\frac{M}{S} - Bqdx - 2C(p+qx)qdx$$

$$dd.\frac{M}{S} - 2Cqqdx^2$$

diuisibiles esse oportet per $p+qx$; ideoque singulae, si in ipsis ponatur $p+qx=0$ seu $x=-\frac{p}{q}$, euanescent. Ponatur ergo in singulis $x=-\frac{p}{q}$, atque ex prima oriatur $A = \frac{M}{S}$; ex secunda $B = \frac{1}{qdx} d.\frac{M}{S}$ et ex tertia $C = \frac{1}{2qqdx^2} dd.\frac{M}{S}$. His coefficientibus inuentis ex denominatoris N factore cubico $(p+qx)^3$ oriatur sequens integralis pars

$$\frac{M}{S} \cdot \int \frac{dx}{(p+qx)^3} + \frac{1}{qdx} d.\frac{M}{S} \cdot \int \frac{dx}{(p+qx)^2} + \frac{1}{2q^2 dx^2} dd.\frac{M}{S} \cdot \int \frac{dx}{p+qx}$$

posito in coefficientibus vbique $-\frac{p}{q}$ loco x ; ac existente $S = \frac{N}{(p+qx)^3}$.

§. 17. Simili modo si ponamus formulae differentialis $\frac{M}{N} dx$ denominatorem N quatuor habere factores aequales seu diuisibilem esse per $(p+qx)^4$, ita ut sit $S = \frac{N}{(p+qx)^4}$ quantitas integra. Quod si iam ex hoc factore $(p+qx)^4$ nasci ponatur ista integralis pars $A \int \frac{dx}{(p+qx)^4} + B \int \frac{dx}{(p+qx)^3} + C$

$+ C \int \frac{dx}{(p+qx)^2} + D \int \frac{dx}{p+qx}$; ostendetur pari, quo ante, modo hanc quantitatem

$\frac{M}{S} - A - B(p+qx) - C(p+qx)^2 - D(p+qx)^3$ diuisibilem esse oportere per $(p+qx)^4$. Hoc autem eveniet si praeter hanc ipsam quantitatem eius differentialia primi, secundi ac tertii gradus singula fuerint diuisibilia per $p+qx$. Hinc itaque per $p+qx$ diuisibiles erunt quatuor sequentes quantitates

$$\begin{aligned} & \frac{M}{S} - A - B(p+qx) - C(p+qx)^2 - D(p+qx)^3 \\ & d. \frac{M}{S} - Bq dx - 2C(p+qx)q dx - 3D(p+qx)^2 q dx \\ & dd. \frac{M}{S} - 2Cqq dx^2 - 6D(p+qx)q^2 dx^2 \\ & d^3. \frac{M}{S} - 6Dq^3 dx^3. \end{aligned}$$

singulae ergo euanescunt, posito $x = \frac{-p}{q}$. Facto autem vbique $x = \frac{-p}{q}$, prima aequatio dabit $A = \frac{M}{S}$; secunda dabit $B = \frac{1}{q} \frac{d}{dx} \frac{M}{S}$; tertia dabit $C = \frac{1}{2q^2} \frac{d^2}{dx^2} \frac{M}{S}$, et quarta dabit $D = \frac{1}{6q^3} \frac{d^3}{dx^3} \frac{M}{S}$. Ex his colligitur integralis pars ex denominatoris factore $(p+qx)^4$ oriunda $= \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^4} + \frac{1}{q} \frac{d}{dx} \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^3} + \frac{1}{2q^2} \frac{d^2}{dx^2} \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^2} + \frac{1}{6q^3} \frac{d^3}{dx^3} \frac{M}{S} \int \frac{dx}{p+qx}$ posito in omnibus coefficientibus $x = \frac{-p}{q}$.

§. 18. Facili igitur negotio hos coefficientes determinamus, quos in superiori tractatione per prolixissimos calculos eruimus, ac pro altioribus potestatibus tantum per inductionem conclusimus; haecque determinatio pro factoribus simplicibus cuiuscunque formae valet, cum superior ad hanc tantum formam $p+qx$ esset accommodata. Hic

autem ulterius progressari inductione non indigemus; si enim denominatoris N factor fit $(p+qx)^n$; hincque integralis pars oriunda ponatur =

$$A \int \frac{dx}{(p+qx)^n} + B \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-1}} + C \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-2}} + D \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-3}} + \text{etc.}$$

ratione supra adhibito patebit, posito $S = \frac{N}{(p+qx)^n}$

per $(p+qx)^n$ diuisibilem esse debere hanc expressionem

$\frac{M}{S} - A - B(p+qx) - C(p+qx)^2 - D(p+qx)^3 - E(p+qx)^4 - \text{etc.}$

Tam igitur haec ipsa expressio, quam eius differentia

ordinis primi, secundi, tertii, etc. vsque ad ordinem $n-1$

inclusue singula per $p+qx$ diuisibilia esse oportet,

$\frac{M}{S} - A - B(p+qx) - C(p+qx)^2 - D(p+qx)^3 - E(p+qx)^4 - \text{etc.}$

$d \cdot \frac{M}{S} - Bq dx - 2C(p+qx)q dx - 3D(p+qx)^2 q dx - \text{etc.}$

$dd \cdot \frac{M}{S} - 2Cq^2 dx^2 - 6D(p+qx)q^2 dx^2 - 12E(p+qx)^2 q^2 dx^2 - \text{etc.}$

$d^3 \cdot \frac{M}{S} - 6Dq^3 dx^3 - 24E(p+qx)q^3 dx^3 - 60F(p+qx)^2 q^3 dx^3 - \text{etc.}$

$d^4 \cdot \frac{M}{S} - 24E q^4 dx^4 - 120F(p+qx)q^4 dx^4 - \text{etc.}$

$d^5 \cdot \frac{M}{S} - 120F q^5 dx^5 - \text{etc.}$

Quod si iam ponatur $p+qx=0$ seu $x = -\frac{p}{q}$, singulae istae expressiones euanescent; indeque reperitur

$$\begin{array}{l} A = \frac{M}{S} \\ B = \frac{1}{q} d \cdot \frac{M}{S} \\ C = \frac{1}{2q^2} dd \cdot \frac{M}{S} \end{array} \quad \left\| \begin{array}{l} D = \frac{1}{6q^3 dx^3} d^3 \cdot \frac{M}{S} \\ E = \frac{1}{24q^4 dx^4} d^4 \cdot \frac{M}{S} \\ F = \frac{1}{120q^5 dx^5} d^5 \cdot \frac{M}{S} \end{array} \right.$$

etc.

Ex

Ex his igitur colligitur integralis quaesiti pars ex denominatoris N factore $(p+qx)^n$ oriunda fore

$$\frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^n} + \frac{1}{q} d. \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-1}} + \frac{1}{2q^2 dx^2} dd. \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-2}}$$

$$+ \frac{1}{6q^3 dx^3} d^3 \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-3}} + \frac{1}{24q^4 dx^4} d^4 \frac{M}{S} \int \frac{dx}{(p+qx)^{n-4}}$$

$$+ \dots + \frac{1}{1 \cdot 2 \cdot 3 \dots (n-1) q^{n-1} dx^{n-1}} d^{n-1} \frac{M}{S} \int \frac{dx}{p+qx}$$

existente $S = \frac{N}{(p+qx)^n}$ atque in coefficientibus vbique posito $x = -\frac{p}{q}$.

Exemplum 4.

§. 19. Huius formulae differentialis $\frac{(1-x) dx}{x^4(2x-1)^3(3x-2)^2(4x-3)}$ integrale inuenire.

Hic est $M = 1-x$ et $N = x^4(2x-1)^3(3x-2)^2(4x-3)$ et cum variabilis x in numeratore M pauciores habeat dimensiones quam in denominatore N , nulla pars integra in fractione $\frac{M}{N}$ continetur, nullaque inde nascitur integralis pars. Consideremus ergo factores denominatoris, ac primo quidem x^4 , erit $S = (2x-1)^3(3x-2)^2(4x-3)$. et $p=0$, atque $q=1$; vnde ponendum erit $x = -\frac{p}{q} = 0$. Iam ad coefficientes requisitos inueniendos erit

$$\frac{M}{S} = \frac{1-x}{(2x-1)^3(3x-2)^2(4x-3)} = \frac{1}{12}$$

$$d. \frac{M}{S} = \frac{120x^3 - 288xx + 223x - 56}{(2x-1)^4(3x-2)^3(4x-3)^2} dx = \frac{7}{9} dx$$

$$dd. \frac{M}{S} = \frac{-17280x^5 + 65664x^4 - 98016x^3 + 72068x^2 - 26162x - 1758}{(2x-1)^5(3x-2)^4(4x-3)^3} dx^2 = \frac{1879}{216} dx^2$$

$$d^3 \frac{M}{S} = \left(\frac{-26162}{432} + \frac{37580}{432} + \frac{45096}{864} + \frac{45196}{1296} \right) dx^3 = \frac{24499}{216} dx^3$$

P 2 Hinc

Hinc ex denominatoris factore x^4 nascitur integralis pars
 haec $\frac{1}{12} \int \frac{dx}{x^4} + \frac{11}{9} \int \frac{dx}{x^3} + \frac{1879}{432} \int \frac{dx}{x^2} + \frac{24499}{1296} \int \frac{dx}{x}$ seu $C - \frac{1}{36x^3}$
 $- \frac{7}{18x^2} - \frac{1879}{432x} + \frac{24499}{1296} l x.$

Sumamus alterum factorem $(2x-1)^3$, quo est $q = 2$;
 $p = -1$; est valor pro x substituendus $= \frac{1}{2}$: deinde est
 $S = x^4 (3x-2)^2 (4x-3)$ atque coefficientes quaesiti
 $\frac{M}{S} = \frac{1-x}{x^4 (3x-2)^2 (4x-3)} = -32.$

$$\frac{1}{dx} d. \frac{M}{S} = \frac{72x^3 - 161x^2 + 112x - 24}{x^5 (3x-2)^2 (4x-3)^2} = -192.$$

$$\frac{1}{dx^2} dd. \frac{M}{S} = -3200.$$

Integralis ergo pars ex factore $(2x-1)^3$ oriunda est
 $-32 \int \frac{dx}{(2x-1)^3} - 96 \int \frac{dx}{(2x-1)^2} - 400 \int \frac{dx}{2x-1}$ siue $+ \frac{8}{(2x-1)^2}$
 $+ \frac{48}{2x-1} - 200 l(2x-1)$

Tertius denominatoris factor $(3x-2)^2$ dat $p = -2$ et $q = 3$,
 atque $S = x^4 (2x-1)^3 (4x-3)$ vnde ponendo
 $x = \frac{2}{3}$ oriuntur coefficientes

$$\frac{M}{S} = \frac{1-x}{x^4 (2x-1)^3 (4x-3)} = -\frac{2187}{16}$$

$$\frac{1}{dx} d. \frac{M}{S} = \frac{+32805}{16}$$

integralis ergo pars ex factore $(3x-2)^2$ oriunda erit
 $-\frac{2187}{16} \int \frac{dx}{(3x-2)^2} + \frac{10935}{16} \int \frac{dx}{3x-2}$ siue
 $+ \frac{729}{16(3x-2)} + \frac{3645}{16} l(3x-2)$

Tandem vltimus factor $4x-3$, dat $x = \frac{3}{4}$ atque $S =$
 $x^4 (2x-1)^3 (3x-2)^2$ vnde erit

$$\frac{M}{S} = \frac{1-x}{x^4 (2x-1)^3 (3x-2)^2} = \frac{8192}{81}$$

vnde integrale ex hoc factore oriundum erit

$$\frac{8192}{81} \int \frac{dx}{4x-3} = \frac{2048}{81} l(4x-3)$$

Formulae

Formulae itaque differentialis propositae huius

$$\frac{(1-x)dx}{x^4(2x-1)^3(3x-2)^2(4x-3)}$$

integrale completum erit :

$$C - \frac{1}{36x^3} - \frac{7}{18x^2} - \frac{1879}{432x} + \frac{24499}{1296} \log(x-200)/(2x-1) + \frac{3645}{16} \log(3x-2) \\ + \frac{8}{(2x-1)^2} + \frac{48}{2x-1} + \frac{729}{16(3x-2)} + \frac{2048}{81} \log(4x-3)$$

§. 20. Conuenit quandoque loco differentiationum ipsius $\frac{M}{S}$ ipso principio uti, vnde eas deduximus; hocque modo facilius peruenietur ad numeratorem quaesitum. Scilicet si denominatoris N factor fuerit R, ita ut sit $N = RS$, in fractione $\frac{M}{N}$ seu $\frac{M}{RS}$ continebitur fractio simplicior $\frac{V}{R}$, si ea fuerit summa harum $\frac{V}{R} + \frac{T}{S}$. Fiet ergo $M = VS + TR$, vnde oritur $T = \frac{M - VS}{R}$. Quare cum T sit quantitas integra, pro V eiusmodi quantitatem integram quaeri oportet, ut $M - VS$ diuisibile fiat per R, quod autem ita effici debet, ut variabilis x, pauciores obtineat dimensiones in V quam in R. Haec vero quantitatis V inventio interdum sine differentiationibus facilius absoluitur, solo ratiocinio. Sit enim pro $\frac{M}{N}$ proposita ista fractio

$$\frac{1}{x^m(1+x^n)}, \text{ vbi est } M=1, R=x^m, \text{ et } S=1+x^n;$$

atque ad quaerendam fractionem $\frac{V}{x^m}$ in illa fractione contentam, in cuius numeratore V variabilis x pauciores habeat dimensiones quam m; oportet pro V eius modi functionem inuestigare, ut $1 - V(1+x^n)$ fiat diuisibile per x^m .

Patet autem, ut x tollatur, esse debere $V = 1 + X$, quo substituto haec quantitas $X + x^n + Xx^n$ diuisibilis est reddenda per x^m . Perspicuum autem est si fuerit $m < n$, tum diuisionem succedere si $X = 0$, ideoque casu $m < n$

in fractione $\frac{1}{x^m(1+x^n)}$ continetur haec simplicior $\frac{1}{x^m}$.

Quod si autem sit $m > n$ tum ponatur $X = Y - x^n$, habebiturque $Y - x^{2n} + Yx^n$ diuisibile per x^m : euenit hoc si $m < 2n$ posito $Y = 0$; quare si $m > n$ et $m < 2n$, tum erit $X = -x^n$ et $V = 1 - x^n$. Hinc facile consequimur

generatim fractionem $\frac{V}{x^m}$ fore $\frac{1 - x^n + x^{2n} - x^{3n} + x^{4n} - \text{etc.}}{x^m}$

in cuius numeratore tot capiendi sunt termini, quoad ad exponentem ipsius x maiorem quam m perueniatur. In formula ergo differentiali $\frac{dx}{x^m(1+x^n)}$ ex denominatoris

factore x^m haec elicitur integralis pars

$$\int \frac{dx}{x^m} - \int \frac{dx}{x^{m-n}} + \int \frac{dx}{x^{m-2n}} - \int \frac{dx}{x^{m-3n}} + \text{etc.}$$

eousque continuanda, donec exponentes ipsius x fiant negatiui: ista autem integralis pars hoc pacto multo facilius reperitur, quam per differentiationes ante indicatas.

§. 21. Exposuimus igitur modum facilem atque expeditum ex factoribus simplicibus denominatoris N in formula differentiali $\frac{M}{N} dx$, ac potestatibus eorum, quae quidem in N continentur, partes integralis quaesiti respondentes inueniendi. Totum enim integrale formulae $\frac{M dx}{N}$ componitur ex partibus, quae cum ex quantitatibus
integralis

integræ in fractione $\frac{M}{N}$ contentis oriuntur, tum ex singulis factoribus denominatoris N . Eae quidem integralis partes, quae ex quantitate integra in fractione $\frac{M}{N}$ contenta nascuntur, sunt perpetuo quantitates algebraicae; illae autem quae ex factoribus simplicibus denominatoris N proficiscuntur, sunt quantitates logarithmicae, cum quibus etiam algebraicae coniunguntur, si potestas cuiuspiam factoris simplicis in denominatore N contineatur; hocque casu subinde euenire potest, ut in integrali pars logarithmica penitus euanescat, solaeque quantitates algebraicae superstites maneant. Quod si igitur denominator N omnes factores simplices habeat reales, tum integrale formulae differentialis $\frac{M dx}{N}$ nisi est quantitas algebraica, per logarithmos exhiberi potest. Sin autem in denominatore N contineantur factores simplices imaginarii, tum quidem per methodum integrandi hic expositam perueniretur ad logarithmos imaginarios, quos autem, siquidem quantitatem realem praeseferant, ad arcus circulares reduci posse constat. Supra autem iam obseruauimus, si denominator N habeat factores simplices imaginarios, tum eorum numerum semper esse parem, atque ex iis binos semper ita esse comparatos, ut eorum productum fiat expressio realis. Hanc obrem loco factorum simplicium imaginariorum formari poterunt factores trinomiales reales, quorum numerus erit duplo minor, ex hisque factoribus peruenietur ad integralis partes a quadratura circuli pendentes.

§. 22. Praecipuum igitur negotium, si denominator N habeat factores simplices imaginarios, in hoc versabitur, ut ipsius denominatoris N factores trinomiales reales exhibeantur

hibeantur, in quibus factores imaginarii contineantur. Sit itaque $p + rx + qxx$ huiusmodi factor trinomialis ipsius N , cuius factores simplices sint imaginarii, erit $4pq > r^2$ seu $\frac{r}{2\sqrt{pq}} < 1$. Denotabit igitur $\frac{r}{2\sqrt{pq}}$ cosinum cuiuspiam anguli qui sit Φ , ita ut sit $\frac{r}{2\sqrt{pq}} = \text{cos. } A \cdot \Phi$ et $r = 2\sqrt{pq} \cdot \text{cos. } A \cdot \Phi$. Quamobrem generalis forma huiusmodi factoris trinomialis erit

$$p - 2x\sqrt{pq} \cdot \text{cos. } A \cdot \Phi + qxx$$

atque ideo in hoc nobis erit elaborandum, ut inueniamus an huiusmodi factores trinomialis in denominatore N contineantur, et quot sint futuri, et quales. Patet autem in hac forma trinomiali etiam factores simplices reales comprehendi, si fiat $\Phi = 0$; tum enim ob $\text{cos. } A \cdot \Phi = 1$, erit factor ille trinomialis $= (\sqrt{p - x\sqrt{q}})^2$, indicabitque denominatorem N diuisibilem esse per $\sqrt{p - x\sqrt{q}}$; et si concludi non potest, etiam ipsius quadratum $(\sqrt{p - x\sqrt{q}})^2$ esse diuisorem ipsius N : inuestigatio enim diuisorum aequalium ex alio fonte est petenda. Quamobrem si determinauerimus, quot variis modis expressio $p - 2x\sqrt{pq} \cdot \text{cos. } A \cdot \Phi + qxx$ tanquam factor in denominatore N contineatur, tum simul tum omnes factores trinomialis in imaginarios resoluibiles, quam etiam ipsos factores simplices reales assequemur. Atque hinc etiam, si ista inuestigatio perpetuo poterit absolui, intelligetur, quod supra iam probauimus, omnes factores simplices imaginarios ad factores trinomialis reales reduci posse.

§. 23. Ponamus ergo denominatoris N factorem esse $p - 2x\sqrt{pq} \cdot \text{cos. } A \cdot \Phi + qxx$

is itaque in se complectitur hos binos factores simplices imaginarios :

$$x\sqrt{q-\sqrt{p}} \cdot \text{cof. } A\Phi + \sqrt{-p} \cdot \text{fin. } A\Phi$$

$$x\sqrt{q-\sqrt{p}} \cdot \text{cof. } A\Phi - \sqrt{-p} \cdot \text{fin. } A\Phi$$

si igitur hi factores simplices nihilo aequales ponantur, et valores ipsius x inde oriundi in N substituantur, utroque casu valor ipsius N evanescet. Fiet autem, valores ipsius x coniunctim exprimendo

$$x = \sqrt{\frac{p}{q}} \cdot \text{cof. } A\Phi \pm \sqrt{-\frac{p}{q}} \cdot \text{fin. } A\Phi.$$

vel si ponamus commoditatis gratia $f = \sqrt{\frac{p}{q}}$, erit

$$x = f \text{ cof. } A\Phi \pm f\sqrt{-1} \cdot \text{fin. } A\Phi$$

uterque igitur valor ipsius x in N substitutus ad nihilum perducere debet. Colligitur autem cum ex ipsa operatione instituenda, tum ex proprietatibus de multiplicatione arcuum cognitis, singulas ipsius x potestates sequenti modo expressum iri.

$$x^2 = ff \text{ cof. } A \cdot 2\Phi \pm ff\sqrt{-1} \cdot \text{fin. } A \cdot 2\Phi$$

$$x^3 = f^3 \text{ cof. } A \cdot 3\Phi \pm f^3\sqrt{-1} \cdot \text{fin. } A \cdot 3\Phi$$

$$x^4 = f^4 \text{ cof. } A \cdot 4\Phi \pm f^4\sqrt{-1} \cdot \text{fin. } A \cdot 4\Phi$$

et generaliter

$$x^k = f^k \text{ cof. } A \cdot k\Phi \pm f^k\sqrt{-1} \cdot \text{fin. } A \cdot k\Phi$$

Cum igitur loco cuiusvis potestatis ipsius x duo tantum termini substitui debeant, substitutio utraque pro utroque signorum ambiguo facile absoluitur. Quod, quo facilius perspicatur, scribatur in N primo $f^k \text{ cof. } A \cdot k\Phi$ loco cuiusvis potestatis x^k , sitque quod prodit $= P$; deinde loco x^k

scribatur $f^k \sin. A.k\Phi$; et quod prodit, sit $= Q$: atque manifestum est per substitutionem

$$x^k = f^k \cos. A.k\Phi \pm f^k \sqrt{-1. \sin. A.k\Phi}$$

denominatorem abiturum esse in

$$P \pm Q \sqrt{-1.}$$

quae duplex expressio cum debeat esse $= 0$, erit tantum $P = 0$, quam $Q = 0$.

§. 24. Ad valores igitur tam pro p et q quam pro arcu Φ inueniendos, qui reddat

$$p - 2x\sqrt{pq} \cdot \cos. A\Phi \pm qxx$$

factorem denominatoris N , posito $f = \sqrt{\frac{p}{q}}$, duplicem nanciscimur aequationem, primo scilicet loco x^k ponendo $f^k \cos. A.k\Phi$, oritur aequatio $P = 0$; ac deinde loco x^k ponendo $f^k \sin. A.k\Phi$, orietur altera aequatio $Q = 0$, ex quibus duabus aequationibus tum quantitatem f , tum arcum Φ determinari oportebit. Hoc autem pluribus modis semper praestari poterit, tot scilicet, quot varios factores tam simplices quam trinomiales reales denominator N in se complectitur. Simples quidem prodeunt, si $\Phi = 0$, quo casu alter valor Q sponte fit 0 , ob $\sin. A.k\Phi = 0$; tum autem erit $\cos. A.k\Phi = 1$, ac valor P ex N nascetur, ponendo simpliciter f loco x . Quare, quot ista aequatio $P = 0$ habeat radices reales, tot prodibunt factores simplices reales denominatoris N ; ac si omnes radices aequationis $P = 0$ fuerint reales, tum ulteriori investigatione non erit opus. Sin autem radices imaginariae contineantur, tum alios quaeri oportet valores pro arcu Φ , qui aequationibus $P = 0$ et $Q = 0$ satisfaciant, hincque

con-

conuenienter valores pro f elicientur; atque sic factores trinomiales obtinentur, factores simplices imaginarios complectentes. Vfus autem huius regulae clarius apparebit, si eius ope factores trinomiales inuestigemus denominatorum, quos deinceps in exemplis sumus tractaturi. Sit igitur primum sequens proposita forma, cuius factores reales siue simplices siue trinomiales inuestigari oporteat

$$a + \beta x^n$$

§. 25. Quia substitutiones praescriptae loco potestatis ipsius x sunt faciendae, terminus absolutus a ita est spectandus, quasi esset ax^n . Posito ergo loco potestatis ipsius x generalis x^k tam f^k cos. $A.k\Phi$, quam f^k sin. $A.k\Phi$, et utraque expressione resultante facta $= 0$, sequentes duae aequationes habebuntur

$$a + \beta f^n \text{ cos. } A.n\Phi = 0$$

$$\beta f^n \text{ sin. } A.n\Phi = 0.$$

Primum igitur poni potest $\Phi = 0$, quo posteriori aequationi satisfiet, prior vero dabit

$$a + \beta f^n = 0 \text{ seu } f = \sqrt[n]{-\frac{a}{\beta}} = \sqrt[n]{\frac{p}{q}}$$

unde oritur diuisor simplex $\sqrt[n]{p - x} \sqrt[n]{q}$ seu $\sqrt[n]{\alpha - x} \sqrt[n]{\beta}$ siue $\sqrt[n]{\frac{\alpha}{\beta} - x}$. Quod si ergo sit n numerus impar, semper vnus habetur factor simplex realis $\sqrt[n]{\alpha - x} \sqrt[n]{\beta}$. At si n sit numerus par, factor simplex realis non dabitur, nisi $-\frac{\alpha}{\beta}$ fuerit quantitas affirmatiua, hoc vero casu duplex habebitur factor simplex realis, nempe $\pm \sqrt[n]{-\frac{\alpha}{\beta} - x}$; siue huius expressionis $\alpha - \beta x^n$ hi duo erunt factores simplices reales $\sqrt[n]{\alpha + x^n} \sqrt[n]{\beta}$ et $\sqrt[n]{\alpha - x^n} \sqrt[n]{\beta}$, si quidem n

Q 2

est

est numerus par; hi autem casus per se sunt noti, atque in sequenti inuestigatione denuo occurrent.

§. 26. Non igitur fit $\Phi = 0$, atque aequatio posterior dabit sin. $A. n\Phi = 0$: ex quo posita semiperipheria circuli $= \pi$, existente radio $= 1$; erit $n\Phi =$ multiplo cuiusque semiperipheriae π , quod sit $k\pi$, hincque $\Phi = \frac{k\pi}{n}$. Hinc autem fiet cos. $A. n\Phi = \cos A. k\pi = \pm 1$: erit nempe cos. $A. n\Phi = + 1$, si k fuerit numerus par, et cos. $A. n\Phi = - 1$ si k fuerit numerus impar. Substituto hoc valore in priori aequatione habebimus $\alpha + \beta f^n = 0$. Hinc duos casus euolui conueniet, prout α et β sint quantitates vel iisdem signis vel diuersis affectae. Sint primo iisdem signis affectae

$$\alpha + \beta x^n$$

atque sumatur k numerus impar, $2k - 1$, ut fit $\Phi = \frac{(2k-1)\pi}{n}$ et cos. $A. n\Phi = - 1$, erit $\alpha - \beta f^n = 0$ et $f = \sqrt[n]{\frac{\alpha}{\beta}} = \sqrt[n]{\frac{p}{q}}$; vnde $p = \sqrt[n]{\alpha^n}$ et $q = \sqrt[n]{\beta^n}$

Formae igitur propositae $\alpha + \beta x^n$ habebimus hunc factorem trinomialem generalem:

$$\sqrt[n]{\alpha^n} - 2x \sqrt[n]{\alpha \beta} \cdot \cos A. \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^n}$$

Atque hinc tot factores diuersi resultabunt, quot loco k numeris integris substituendis diuersi valores pro cos. $A. \frac{(2k-1)\pi}{n}$ oriuntur. Quod si autem loco k successiue omnes numeros integros $1, 2, 3, \dots, n$ substituamus, tum quilibet factor trinomialis bis occurret, si n fuerit numerus par, sin autem n fuerit numerus impar, tum in medio solitarius factor relinquetur, posito $2k - 1 = n$; hocque casu fit cos. $A. \pi = - 1$; et ex hoc factor simplex

plex realis nascitur $\sqrt[n]{\alpha} + x \sqrt[n]{\beta}$. Factores autem trinomiales obtinentur, ponendo loco $2k-1$ omnes numeros impares minores quam n .

§. 27. Ex his igitur omnes factores tam simplices quam trinomiales reales exhiberi possunt formae

$$\alpha + \beta x^n$$

si enim n sit numerus par, omnes erunt trinomiales, eorumque numerus $= \frac{n}{2}$: qui erunt

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{3\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{5\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

⋮
⋮

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{(n-1)\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

Quod si autem n fuerit numerus impar, tum vnus factor erit simplex, reliqui trinomiales, horumque numerus $= \frac{n-1}{2}$: omnes autem erunt

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{3\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{5\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

⋮
⋮

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{(n-1)\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha} + x \sqrt[n]{\beta}$$

utroque autem casu factores exhibiti actu in se ducti formam propositam $\alpha + \beta x^n$ producent.

§. 28. Sint iam quantitates α et β diuersis signis affectae, seu quaerantur factores huius expressionis

$$\alpha - \beta x^n$$

atque pro k accipi oportebit numerum parem $2k$, ita ut sit $\Phi = \frac{2k\pi}{n}$ et $\alpha - \beta f^n = 0$ seu $f = \sqrt[n]{\frac{\alpha}{\beta}} = \sqrt[n]{\frac{p}{q}}$, unde $p = \sqrt[n]{\alpha^n}$ et $q = \sqrt[n]{\beta^n}$

Factor igitur trinomialis realis in genere erit

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{2k\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

atque tot erunt huiusmodi factores, quot varii prodibunt valores pro $\cos. A. \frac{2k\pi}{n}$. Omnes autem diuersi prodibunt valores, si pro $2k$ substituantur omnes numeri pares vsque ad n . Et quidem $\alpha 0$ loco $2k$ substituendo oritur factor simplex

$$\sqrt[n]{\alpha} + x \sqrt[n]{\beta}$$

Praeterea vero, si n numerus par et fiat $2k = n$, denuo factor simplex realis oritur

$$\sqrt[n]{\alpha} + x \sqrt[n]{\beta}.$$

Quare si n fuerit numerus par huius formulae

$$\alpha - \beta x^n$$

sequentes erunt factores reales siue simplices siue trinomiales;

$$\sqrt[n]{\alpha} - x \sqrt[n]{\beta}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{2\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{4\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2} - 2x \sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos. A. \frac{6\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \frac{(n-2)\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha} + x\sqrt[n]{\beta}$$

Quod si autem n fuerit numerus impar, tum formulae
 $\alpha - \beta x^n$

factores reales erunt sequentes:

$$\sqrt[n]{\alpha} - x\sqrt[n]{\beta}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \frac{2\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \frac{4\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \frac{6\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \frac{(n-1)\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

Atque utroque casu productum ex his omnibus factoribus
 ortum producet formulam $\alpha - \beta x^n$.

§. 29. Ex his perspicitur, si loco k omnes numeri
 integri ab 1, 2, 3 . . . vsque ad n inclusive substituan-
 tur; tum omnes factores trinomiales ex ista forma gene-
 rali resultantes

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \frac{(2k-1)\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

si in se inuicem ducantur, producturos expressionem hanc:

$$(\alpha + \beta x^n)^2$$

ideoque, si ex singulis illis factoribus radices quadratae ex-
 trahantur, productum ex his omnibus radicibus dabit for-
 mulam

mulam $\alpha + \beta x^n$. Simili modo si, vt ante, loco k omnes numeri integri 1, 2, 3, n substituantur, tum omnes factores trinomiales, quorum numerus erit $= n$, qui resultant ex forma generali

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \cdot \frac{2k\pi}{n}} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

si in se mutuo ducantur, dabunt productum

$$(\alpha - \beta x^n)^2$$

Atque idcirco, si ex singulis his factoribus radices quadratae extrahantur, earum productum dabit ipsam expressionem $\alpha - \beta x^n$.

§. 30. Hoc igitur pacto resolui potest formula $\alpha + \beta x^n$ in n factores, quorum quilibet est radix quadrata ex expressione trinomiali huiusmodi.

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \cdot \Phi} + xx\sqrt[n]{\beta^2}$$

Potest autem radix quadrata ex huiusmodi expressione admodum succincte geometricè construi;

$$\text{Erit enim } \sqrt{(\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \cos A \cdot \Phi} + xx\sqrt[n]{\beta^2})^2} = \sqrt{(\sqrt[n]{\alpha} \cdot \cos A \cdot \Phi - x\sqrt[n]{\beta})^2 + (\sqrt[n]{\alpha} \cdot \sin A \cdot \Phi)^2}.$$

Erit ergo quilibet eorum factorum hypothenusa trianguli rectanguli, cuius alter cathetus $= \sqrt[n]{\alpha} \cdot \cos A \cdot \Phi - x\sqrt[n]{\beta}$ et alter $\sqrt[n]{\alpha} \cdot \sin A \cdot \Phi$, quae expressiones in circulo, cuius radius $= \sqrt[n]{\alpha}$, commodissime exhiberi possunt.

Tab. I. fig. 5. Fiat nempe circulus PQRSTV centro C et radio CP $= \sqrt[n]{\alpha}$; diuidatur eius peripheria in $2n$, seu semiperipheria

pheria in n partes, erit $Pp = \frac{\pi}{n}$; $PQ = \frac{2\pi}{n}$; $Pq = \frac{3\pi}{n}$; $PR = \frac{4\pi}{n}$; $P r = \frac{5\pi}{n}$; etc.

Capiatur porro in radio CP distantia $CO = x\sqrt[n]{\beta}$; atque ex puncto O ad singula diuisionis puncta ducantur rectae OP, Op, OQ, Oq, etc. quae, quantae futurae sint, ex recta indefinita OM colligi poterit. Sit arcus $PM = \Phi$ et ducta perpendiculari MN erit $MN = \sqrt[n]{\alpha} \cdot \sin. A \cdot \Phi$; $CN = \sqrt[n]{\alpha} \cdot \cos. A \Phi$; ideoque $ON = \sqrt[n]{\alpha} \cdot \cos. A \Phi - x\sqrt[n]{\beta}$; vnde fiet $OM = \sqrt{(\sqrt[n]{\alpha} \cos. A \Phi - x\sqrt[n]{\beta})^2 + (\sqrt[n]{\alpha} \sin. A \Phi)^2}$. Ex his ergo sumendis diuisionum punctis paribus erit

$$OP. OQ. OR. OS. OT. OV = \alpha - \beta x^n$$

sumendis autem diuisionibus imparibus erit

$$Op. Oq. Or. Os. Ot. Ov = \alpha + \beta x^n$$

hocque est theorema elegantissimum a Cotefio inuentum, cuius adeo demonstratio per methodum nostram inuestigandi factores trinomiales a priori est data.

§. 31. Progrediamur ad exemplum magis intricatum atque quaeramus factores reales tum simplices quam trinomiales huius expressionis

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$$

cuius factor trinomialis quicumque si fuerit

$$p - 2x\sqrt{pq} \cdot \cos. A \Phi + qxx$$

posito $f = \sqrt{\frac{p}{q}}$, incognitae f et Φ ex his duabus aequationibus erui debebunt.

$$\alpha + \beta f^n \cos. A \cdot n \Phi + \gamma f^{2n} \cos. A \cdot 2n \Phi = 0$$

$$\beta f^n \sin. A \cdot n \Phi + \gamma f^{2n} \sin. A \cdot 2n \Phi = 0$$

Tom. XIV.

R

Cum

Cum iam sit $\sin. A. 2n\Phi = 2 \sin. A. n\Phi \cdot \cos. A. n\Phi$, erit ex aequatione posteriori vel $\sin. A. n\Phi = 0$ vel $\beta + 2\gamma f^n \cos. A. n\Phi = 0$. Sit primo $\sin. A. n\Phi = 0$ erit vel $n\Phi = 2k\pi$ vel $n\Phi = (2k-1)\pi$; ponamus ergo $n\Phi = 2k\pi$ erit $\cos. A. n\Phi = 1$, et $\cos. A. 2n\Phi = 1$, unde $\alpha + \beta f^n + \gamma f^{2n} = 0$; hincque $f^n = \frac{-\beta \pm \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}$ sin autem $n\Phi = (2k-1)\pi$ erit $\cos. A. n\Phi = -1$ et $\cos. A. 2n\Phi = +1$ unde $\alpha - \beta f^n + \gamma f^{2n} = 0$ hincque $f^n = \frac{\beta \pm \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}$. Iste ergo solutiones locum habere non possunt, nisi sit $\beta^2 > 4\alpha\gamma$. Sit ergo $\beta^2 > 4\alpha\gamma$ atque sequentes casus erunt notandi.

$$I. \quad \alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$$

Vt f^n affirmativum obtineat valorem, sumi debet $\Phi = \frac{(2k-1)\pi}{n}$ eritque $f = \sqrt[n]{\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}} = \sqrt[n]{\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2}}$ sit $\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2} = \zeta^2$ et $\frac{\beta - \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2} = \eta^2$ eruntque factores trinomiales huius formae hi binii

$$\sqrt[n]{\zeta^2} - 2x \sqrt[n]{\gamma \zeta} \cdot \cos. A. \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\gamma \zeta}$$

$$\sqrt[n]{\eta^2} - 2x \sqrt[n]{\gamma \eta} \cdot \cos. A. \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx \sqrt[n]{\gamma \eta}$$

utraque expressio ut praecedenti casu tractata dabit factores reales vel simplices (nempe si n numerus impar) vel trinomiales, qui omnes in se invicem ducti expressionem propositam producant.

§. 32. Maneat $\beta^2 > 4\alpha\gamma$, sitque haec forma proposita.

$$II. \quad \alpha - \beta x^n + \gamma x^{2n}$$

Vt f^n affirmativum valorem obtineat, sumi debet $\Phi = \frac{2k\pi}{n}$ eritque $f = \sqrt[n]{\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}} = \sqrt[n]{\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 - 4\alpha\gamma)}}{2}}$ sit ut ante

$\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2} = \zeta$ et $\frac{\beta - \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2} = \eta$, hincque orientur sequentes duae formae pro factoribus trinomialibus quaesitis

$$\sqrt[n]{\zeta^2 - 2x\sqrt[n]{\gamma\zeta}} \cdot \cos A \cdot \frac{2k\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{\eta^2 - 2x\sqrt[n]{\gamma\eta}} \cdot \cos A \cdot \frac{2k\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

qui, quoties fiunt quadrata, radices praebent simplices reales, ceteris casibus factores trinomiales resultant. Sit iam proposita ista expressio

$$\text{III. } \alpha + \beta x^n - \gamma x^{2n}$$

in qua semper est $\beta^2 + 4\alpha\gamma$ quantitas positua. Praebet autem casus $\Phi = \frac{2k\pi}{n}$ vnum valorem posituum pro $f^n = \frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}$; alterque casus $\Phi = \frac{(2k-1)\pi}{n}$ pariter vnum $f^n = \frac{-\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}$. Ponatur $\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2} = \zeta$ et $\frac{-\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2} = \eta$, atque sequentes duae formulae dabunt omnes factores reales tam simplices (quando scilicet fiunt quadrata) quam trinomiales:

$$\sqrt[n]{\zeta^2 - 2x\sqrt[n]{\gamma\zeta}} \cdot \cos A \cdot \frac{2k\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{\eta^2 - 2x\sqrt[n]{\gamma\eta}} \cdot \cos A \cdot \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

§. 33. Quartus casus, quo sponte fit $\beta^2 > 4\alpha\gamma$, est haec forma

$$\text{IV. } \alpha - \beta x^n - \gamma x^{2n}$$

Hic iterum casus $\Phi = \frac{2k\pi}{n}$ vnum praebet casum posituum pro $f^n = \frac{-\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}$ alterque casus $\Phi = \frac{(2k-1)\pi}{n}$ pariter vnum $f^n = \frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2\gamma}$. Ponatur ergo $\frac{-\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2} = \zeta$ et $\frac{\beta + \sqrt{(\beta^2 + 4\alpha\gamma)}}{2} = \eta$, atque omnes factores formulae

propositae tam simplices, quam trinomiales continebuntur in his binis sequentibus expressionibus:

$$\sqrt[n]{\zeta^2 - 2x\sqrt[n]{\gamma}\zeta} \text{ cof. A. } \frac{2k\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{\eta^2 - 2x\sqrt[n]{\gamma}\eta} \text{ cof. A. } \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

Ceterum de his casibus, quibus $\beta^2 > 4\alpha\gamma$, notandum est, iis formulam propositam

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$$

actu posse resolui in binas formulas reales duobus terminis constantes

$$\sqrt{\alpha + x^n \left(\frac{\beta + \sqrt{\beta^2 - 4\alpha\gamma}}{2\sqrt{\alpha}} \right)}$$

$$\sqrt{\alpha + x^n \left(\frac{\beta - \sqrt{\beta^2 - 4\alpha\gamma}}{2\sqrt{\alpha}} \right)}$$

quae cum similes sint iis, quas primo loco tractauimus, utraque seorsim modo iam exposito in suos factores resolvi poterit. Prouenient autem hoc pacto illi ipsi factores, quos hic exhibuimus.

§. 34. Pro casibus iam, quibus non est $\beta^2 > 4\alpha\gamma$, alteram solutionem aequationis

$$\beta f^n \text{ fin. A. } n\Phi + \gamma f^{2n} \text{ fin. A. } 2n\Phi = 0$$

accipi conueniet, quae dat $\beta + 2\gamma f^n \text{ cof. A. } n\Phi = 0$

Sit $\text{cof. A. } n\Phi = z$, erit $f^n = \frac{-\beta}{2\gamma z}$; qui valor ob $\text{cof. A. } 2n\Phi = 2zz - 1$

in priori aequatione substitutus dat $\alpha - \frac{\beta\beta}{2\gamma} + \frac{\beta\beta(2zz-1)}{4\gamma^2 z} = 0$ seu $4\alpha\gamma z z = \beta\beta$; hinc erit $z =$

$\frac{-\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}}$; et $f^n = \sqrt{\frac{\alpha}{\gamma}}$ ideoque $p = \sqrt[n]{\alpha}$ et $q = \sqrt[n]{\gamma}$. Po-

namus eum arcum minimum $= \omega$, cuius cosinus est $\frac{\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}}$ eritque

eritque $\cos. A \left((2k-1) \pi \mp \omega \right) = \frac{-\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}} = z$; ideoque obtinetur $\Phi = \frac{(2k-1)\pi \pm \omega}{n}$. Quocirca casu $\beta^2 < 4\alpha\gamma$, si arcus, cuius cosinus est $= \frac{\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}}$ ponatur $= \omega$ erit formulae propositae

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$$

quilibet factor trinomialis in hac forma contentus

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha\gamma} \cdot \cos. A \cdot \frac{(2k-1)\pi \pm \omega}{n}} + xx \sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

Huiusmodi autem factores habebuntur numero n , qui prodibunt si loco k successive omnes numeri integri $1, 2, 3 \dots$ usque ad n substituantur, tribuendo ipsi ω siue signum $+$ siue $-$; utroque enim casu arcus prodibunt, quorum cosinus congruent. Signum scilicet $-$ arcu ω praefixum eosdem dabit cosinus, quos signum $+$, ordine tantum retrogrado, siquidem loco k numeri $1, 2, 3 \dots n$ substituantur.

unde factores ipsi erunt sequentes

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha\gamma} \cdot \cos. A \cdot \frac{\pi - \omega}{n}} + xx \sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha\gamma} \cdot \cos. A \cdot \frac{3\pi - \omega}{n}} + xx \sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha\gamma} \cdot \cos. A \cdot \frac{5\pi - \omega}{n}} + xx \sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

⋮
⋮
⋮

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha\gamma} \cdot \cos. A \cdot \frac{(2n-1)\pi - \omega}{n}} + xx \sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

§. 35. Si coefficientis β fuerit negativus, seu, si huius formae, existente $\beta\beta < 4\alpha\gamma$,

$$\alpha - \beta x^n + \gamma x^{2n}$$

R 3

facto-

factores debeant inuestigari; tum calculo vt ante subducto, erit $f^n = \frac{\beta}{2\gamma z}$ et $z = \frac{\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}} = \text{cof. A. } n\Phi$. Quodsi ergo arcus, cuius cosinus $= \frac{\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}}$ ponatur ω , fiet etiam $\text{cof. A. } (2k\pi + \omega) = \frac{\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}}$ ex quo $\Phi = \frac{2k\pi + \omega}{n}$. Factor igitur quicumque formulae propositae continebitur in hac forma

$$\sqrt[n]{a^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\gamma}} \cdot \text{cof. A. } \frac{2k\pi + \omega}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

Ipsi ergo factores trinomiales, quorum numerus est n , erunt sequentes:

$$\sqrt[n]{a^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\gamma}} \cdot \text{cof. A. } \frac{2\pi - \omega}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{a^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\gamma}} \cdot \text{cof. A. } \frac{4\pi - \omega}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

$$\sqrt[n]{a^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\gamma}} \cdot \text{cof. A. } \frac{6\pi - \omega}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

:
:
:

$$\sqrt[n]{a^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\gamma}} \cdot \text{cof. A. } \frac{2n\pi - \omega}{n} + xx\sqrt[n]{\gamma\gamma}$$

Tab. I.
fig. 6.

§. 36. Hi etiam factores simili modo, quo casu praecedenti, commode per circulum construi possunt. Construat^r enim circulus PQRSTV radio $CA = \sqrt[n]{a}$ eiusque peripheria diuidatur in $2n$ partes, in punctis P, p, Q, q, etc. Tum a puncto primo diuisionis P capiatur arcus P A $= \frac{\omega}{n}$, ita vt arcus $n \cdot PA$ cosinus sit $= \frac{\beta}{2\sqrt{\alpha\gamma}}$. Tum per A ducatur diameter AB, et in eo ex centro C capiatur $CO = x\sqrt[n]{\gamma}$; atque ex puncto hoc O ad singula diuisionis puncta ducantur rectae. Erit autem $Ap = \frac{\pi - \omega}{n}$; $AQ = \frac{2\pi - \omega}{n}$; $Aq = \frac{3\pi - \omega}{n}$, etc. Quoniam vero sumto

quocunque arcu $AM = \Phi$, et demisso sinu MN est $MN = \sqrt[n]{\alpha} \cdot \sin. A. \Phi$ et $ON = \sqrt[n]{\alpha} \cdot \cos. A. \Phi - x \sqrt[n]{\gamma}$, erit $OM = \sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha} \gamma \cdot \cos. A. \Phi + x^2 \sqrt[n]{\gamma}}$ erit loco Φ arcubus Ap , AQ , Aq , etc. substituendo $\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n} = Op^2 \cdot Oq^2 \cdot Or^2 \cdot Os^2 \cdot Ot^2 \cdot Ov^2$; atque $\alpha - \beta x^n + \gamma x^{2n} = OQ^2 \cdot OR^2 \cdot OS^2 \cdot OT^2 \cdot OV^2 \cdot OP^2$. Quae sunt theorematata a Celeb. Moivraeo demonstrata

§. 37. Antequam istam formulae $\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$ resolutionem in factores trinomiales dimittamus, non abs re erit annotare, quod cum terminus x^n desit in producto, summa omnium coefficientium ipsius x in factoribus aequalis nihilo esse debeat. Erit ergo

$$\cos. A. \frac{\pi - \omega}{n} + \cos. A. \frac{3\pi - \omega}{n} + \cos. A. \frac{5\pi - \omega}{n} + \dots + \cos. A. \frac{(2n-1)\pi - \omega}{n} = 0$$

et

$$\cos. A. \frac{2\pi - \omega}{n} + \cos. A. \frac{4\pi - \omega}{n} + \cos. A. \frac{6\pi - \omega}{n} + \dots + \cos. A. \frac{2n\pi - \omega}{n} = 0$$

Quod quidem, si n est numerus par, sponte patet, tum enim alii cosinus sunt negativi atque aequales ratione reliquorum. Quando autem n est numerus impar, puta $n = 2m - 1$; tum cosinus negativi affirmativos singuli singulos non destruunt, interim tamen omnes negativi simul sumti affirmativos simul sumtis aequales erunt. Est vero $\cos. A. \Phi = \frac{x}{2} \text{ chord. } A (\pi + 2\Phi)$ et quia est $\Phi = \frac{(2k-1)\pi - \omega}{2m-1}$, erit $\cos. A. \frac{(2k-1)\pi - \omega}{2m-1} = \frac{x}{2} \text{ chord. } A. \left(\pi - \frac{2\omega}{2m-1} + \frac{2(2k-1)\pi}{2m-1} \right)$ omnesque hae chordae, quarum numerus est $= 2m - 1$ simul sumtae erunt $= 0$. Sit $\xi = \pi - \frac{2\omega}{2m-1}$, et ponatur $\frac{2\pi}{2m-1} = \epsilon$, ita vt ϵ sit vna pars totius periphæriae, si

ca

Tab. II.
Fig. I.

ea fuerit in numerum quemcunque imparem partium aequalium diuisa. Hanc obrem erit chord. A $(\xi + e) +$ chord. A $(\xi + 3e) +$ chord. A $(\xi + 5e) + \dots +$ chord. A $(\xi + (4^m - 3)e) = 0$. Si ergo periphæria circuli in numerum quemcunque imparem partium aequalium verbi gratia in nouem partes aequales Pp, pQ, Qq, qR, Rr, rS, Ss, sT; TP diuidatur utque in periphæria punctum capiatur quodcunque A; ex quo ad singula periphæriae puncta chordae ducantur, erit posita vna periphæriae parte nona $= e$, et arcu AP pro arbitrio assumpto $= \xi$ erit

$$\begin{aligned} \text{chord. A } (\xi + e) &= Ap | \text{chord. A } (\xi + 11e) = -AQ \\ \text{chord. A } (\xi + 3e) &= Aq | \text{chord. A } (\xi + 13e) = -AR \\ \text{chord. A } (\xi + 5e) &= Ar | \text{chord. A } (\xi + 15e) = -AS \\ \text{chord. A } (\xi + 7e) &= As | \text{chord. A } (\xi + 17e) = -AT \\ &\text{chord. A } (\xi + 9e) = -AP; \end{aligned}$$

chordae enim arcuum tota periphæria maiorum, pariter ac sinus arcuum semiperiphæria maiorum, sunt negatiuae. Erit ergo ductis vti praecepimus chordis,

$$Ap + Aq + Ar + As = AP + AQ + AR + AS + AT$$

siue

$$AP - Ap + AQ - Aq + AR - Ar + AS - As + AT = 0$$

Quod est theorema circa chordas non inëlegans, notum quidem, at ex tractis praeceptis sponte quasi deriuatum.

§. 38. Resolutionem formularum $\alpha + \beta x^n$ et $\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$ in factores suos exposuimus, eo quod formulae quantumuis compositaë in eiusmodi formulas resolui possunt; ex quo secundum haec praecepta formularum magis compositarum facto-

res simplices vel trinomiales inueniri poterunt, concessa resolutione aequationum altiorum dimensionum. Sit nempe proposita ista formula

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n} + \delta x^{3n}$$

posito $x^n = z$, ea abiit in $\alpha + \beta z + \gamma z^2 + \delta z^3$ quae perpetuo vnum diuisorem simplicem habebit realem, quoniam maximus ipsius z exponens est impar. Quamobrem formula proposita vel in tres binomiales huiusmodi $\alpha + bx^n$ vel in vnam huiusmodi $\alpha + bx^n$ et in vnam trinomialem resoluitur $\alpha + bx^n + ex^{2n}$; hincque eius factores vel trinomiales vel simplices facile per praecepta praecedentia assignantur. Loco formulae igitur $\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n} + \delta x^{3n}$ semper substitui potest huiusmodi expressio

$$(\alpha + \beta x^n)(\mathcal{A} + \mathcal{B} x^n + \mathcal{C} x^{2n})$$

cuius omnes factores reales tam simplices quam trinomiales ope regulae traditae exhibebuntur.

§. 39. Proposita iam sit haec expressio

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n} + \delta x^{3n} + \varepsilon x^{4n}$$

cuius factores reales tam simplices quam trinomiales inuestigari oporteat. Ponamus $x^n = z$, et habebimus hanc expressionem quatuor dimensionum

$$\alpha + \beta z + \gamma z^2 + \delta z^3 + \varepsilon z^4$$

quae nihilo aequalis posita vel omnes radices habebit imaginarias vel duas tantum vel nullam. Posterioribus binis casibus resolutio proposita in factores nulla laborat difficultate, eo quod iis expressio proposita in binas reales huius formae

$$\mathcal{A} + \mathcal{B} x^n + \mathcal{C} x^{2n}$$

distribui potest. At si omnes quatuor radices aequationis $0 = \alpha + \beta z + \gamma z^2 + \delta z^3 + \varepsilon z^4$ sint imaginariae, tam resolutio in factores per regulas traditas absolui non potest, nisi constiterit expressionem propositam

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n} + \delta x^{3n} + \varepsilon x^{4n}$$

resolui posse in huiusmodi binos factores reales

$$(\mathfrak{A} + \mathfrak{B}x^n + \mathfrak{C}x^{2n})(\mathfrak{a} + \mathfrak{b}x^n + \mathfrak{c}x^{2n})$$

quod, etsi fieri posse supra iam docuimus, tamen idem pro hoc casu data opera seorsim demonstrabimus, quo simul magis fiet perspicuum, omnem expressionem algebraicam in factores reales vel simplices vel trinomiales resolui posse.

§. 40. Ad hanc demonstrationem concinnandam praemitto istud lemma:

Aequatio quaecunque algebraica parium dimensionum, in qua maxima incognitae potestas et terminus absolutus seu cognitus disparia habent signa, duas ad minimum habet radices, quarum altera erit affirmatiua, altera negatiua.

Sit enim huiusmodi aequatio

$$z^{2m} + az^{2m-1} + bz^{2m-2} + cz^{2m-3} + \dots - p = 0$$

in qua maxima ipsius z potestas habet signum $+$ terminus absolutus autem p signum $-$. Transferatur terminus absolutus p ad alteram signi $=$ partem, ita ut ex altera parte omnes termini incognita z affecti maneant, habebiturque haec aequatio

$$z^{2m} + az^{2m-1} + bz^{2m-2} + cz^{2m-3} + \dots + nz = p$$

vocemus totum membrum incognitum, seu omnes termi-

nos z inuoluentes iunctim sumtos breuitatis gratia $= Z$, ut sit $Z=p$; atque manifestum est, si ponatur $z=+\infty$, fieri $Z=+\infty$; sin autem ponatur $z=0$, fiet $Z=0$. Loco z igitur omnes valores intra 0 et $+\infty$, hoc est, omnes numeros affirmatiuos substituendo, pro Z omnes posibles numeri affirmatiui resultabunt. Quare cum p sit numerus affirmatiuus, dabitur numerus affirmatiuus, qui loco z substitutus efficiat $Z=p$, ideoque aequatio proposita vniam certe habebit radicem affirmatiuam. Si iam loco z ponamus $-\infty$, fiet iterum $Z=+\infty$, ex quo si loco z omnes numeri negatiui seu intra 0 et $-\infty$ contenti substituuntur, tum denuo pro Z omnes numeri posibles affirmatiui prodibunt; quare dabitur quoque numerus negatiuus, qui loco z substitutus faciet $Z=p$, hincque aequatio proposita $Z-p=0$ habebit quoque radicem negatiuam. Aequatio igitur

$$z^{2m} + az^{2m-1} + bz^{2m-2} + cz^{2m-3} + \dots - p = 0$$

si p fuerit quantitas positua, certo duas habet radices reales, quarum vna est affirmatiua.

§. 41. Vt iam ostendamus expressionum

$$a + \beta x^n + \gamma x^{2n} + \delta x^{3n} + \epsilon x^{4n}$$

perpetuo in duos factores reales resolubilem esse; sufficiet breuitatis gratia ostendisse, hanc expressionem $z^4 + pz^2 + qz + r$ resolui posse in duos factores $zz + uz + A$ et $zz + uz + B$, qui sint reales. Ponendo enim $x^n = z$, et termino secundo tollendo, illa expressio in hanc transmutatur. Cum igitur pro coefficientibus r, A ; et B valores reales inueniri debeant, ut sit

S 2

$z^4 +$

$z^2 + pz^2 + qz + r = (zz + uz + A)(zz - uz + B)$
 erit $p = A + B - uu$; $q = Bu - Au$; et $r = AB$, binae
 priores aequationes vero dant

$$B = p + uu - A = \frac{q + Au}{u} \text{ vnde fit}$$

$$A = \frac{u^2 + pu - q}{2u} \text{ et } B = \frac{u^2 + pu + q}{2u}$$

qui valores in tertia aequatione substituti dant

$$4ruu = u^6 + 2pu^4 + ppuu - qq \text{ seu}$$

$$u^6 + 2pu^4 + (pp - 4r)uu - qq = 0$$

quae cum sit aequatio parium dimensionum, atque terminus absolutus qq semper positivus signum habeat oppositum summae potestati incognitae u , haec aequatio certo pro u vnam radicem realem dabit. Inuento autem pro u valore reali, valores quoque pro A et B fient reales, hincque factores $zz + uz + A$ et $zz - uz + B$ ipsi prodibunt reales. Simili autem modo demonstrabitur omnem expressionem parium dimensionum semper resolubilem esse in factores trinomiales reales. Hoc certe evictum est hanc expressionem multo latius patentem

$$\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n} + \delta x^{3n} + \varepsilon x^{4n}$$

resolubilem esse in factores reales vel simplices vel trinomiales; quocumque ea contineat dimensiones.

§. 42. Tradito igitur non solum modo factores trinomiales inveniendi, sed etiam actu evolutis factoribus formularum principalium $\alpha + \beta x^n$ et $\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$ exponendum est, quemadmodum, si cognitus fuerit factor trinomialis denominatoris N , in formula differentiali $\frac{M dx}{N}$ integralis pars ex hoc factore oriunda debeat determinari.

minari. Sit igitur denominatoris N factor trinomialis quicumque

$$p - 2x\sqrt{pq} \cdot \cos. A\Phi + qxx$$

qui resoluitur in hos simplices imaginarios

$$x\sqrt{q} - \sqrt{p} \cdot \cos. A\Phi - \sqrt{-p} \cdot \sin. A\Phi$$

$$x\sqrt{q} - \sqrt{p} \cdot \cos. A\Phi + \sqrt{-p} \cdot \sin. A\Phi$$

Ex his per methodum ante expositam resultant integralis quaesiti binae sequentes partes

$$+ \int \frac{A dx}{x\sqrt{q} - \sqrt{p} \cdot \cos. A\Phi - \sqrt{-p} \cdot \sin. A\Phi}$$

$$+ \int \frac{B dx}{x\sqrt{q} - \sqrt{p} \cdot \cos. A\Phi + \sqrt{-p} \cdot \sin. A\Phi}$$

vbi coefficientes A et B determinantur ex $\frac{M dx}{dN}$ substituendo loco x valorem, quem ex utroque denominatore nihilo aequali posito obtinet. Sit igitur $\frac{dN}{dx} = L$, eritque $A = \frac{M}{L}$ posito vbique loco x valore $\frac{\sqrt{p}}{\sqrt{q}}$ $\cos. A\Phi + \frac{\sqrt{-p}}{\sqrt{q}}$ $\sin. A\Phi$. Simili vero modo est $B = \frac{M}{L}$ posito loco x hoc valore $\frac{\sqrt{p}}{\sqrt{q}}$ $\cos. A\Phi - \frac{\sqrt{-p}}{\sqrt{q}}$ $\sin. A\Phi$.

§ 43. Ponatur $f = \frac{\sqrt{p}}{\sqrt{q}}$; et cum sit

$$x = f \cos. A\Phi + \sqrt{-1} \cdot \sin. A\Phi$$

erit, vt supra vidimus, potestas quaecunque

$$x^k = f^k \cos. A k\Phi + f^k \sqrt{-1} \cdot \sin. A k\Phi$$

Ad substitutiones ergo faciendas, ponatur primo $f^k \cos. A k\Phi$ vbique loco x^k , hocque facto abeat M in \mathfrak{M} et L in \mathfrak{L} . Deinde ponatur $f^k \sin. A k\Phi$ loco x^k , abeatone M in \mathfrak{m} et L in \mathfrak{l} . Hoc facto fiet $A =$

$$\frac{\mathfrak{M} + \mathfrak{m} \sqrt{-1}}{\mathfrak{L} + \mathfrak{l} \sqrt{-1}}, \text{ et}$$

S 3

B =

$$B = \frac{\mathfrak{M} - \mathfrak{m}\sqrt{-1}}{\mathfrak{P} - \mathfrak{I}\sqrt{-1}}. \text{ Ex his colligitur } A + B = \\ = \frac{2\mathfrak{P}\mathfrak{M} + 2\mathfrak{I}\mathfrak{m}}{\mathfrak{P}\mathfrak{P} + \mathfrak{I}\mathfrak{I}}, \text{ et } A - B = \frac{2\mathfrak{I}\mathfrak{m} - 2\mathfrak{I}\mathfrak{M}}{\mathfrak{P}\mathfrak{P} + \mathfrak{I}\mathfrak{I}} \sqrt{-1}$$

His inuentis summa illarum duarum fractionum integra-
lium erit

$$\int \frac{2(\mathfrak{P}\mathfrak{M} + \mathfrak{I}\mathfrak{m})\sqrt{q} - 2(\mathfrak{P}\mathfrak{M} + \mathfrak{I}\mathfrak{m})\sqrt{p}, \text{ cof. } A\Phi + 2(\mathfrak{I}\mathfrak{M} - \mathfrak{P}\mathfrak{m})\sqrt{p}, \text{ sin. } A\Phi}{(p - 2x\sqrt{pq}, \text{ cof. } A\Phi + qxx)(\mathfrak{P}\mathfrak{P} + \mathfrak{I}\mathfrak{I})} dx$$

vnde ipsum integrale ex factore trinomiali

$$p - 2x\sqrt{pq}, \text{ cof. } A\Phi + qxx$$

oriundum per logarithmos et arcus circulares erit

$$\frac{\mathfrak{P}\mathfrak{M} + \mathfrak{I}\mathfrak{m}}{(\mathfrak{P}^2 + \mathfrak{I}^2)\sqrt{q}} \int (p - 2x\sqrt{pq}, \text{ cof. } A\Phi + qxx) + \frac{2(\mathfrak{I}\mathfrak{M} - \mathfrak{P}\mathfrak{m})}{(\mathfrak{P}^2 + \mathfrak{I}^2)\sqrt{q}} A \text{ tang. } \frac{x\sqrt{q}, \text{ sin. } A\Phi}{\sqrt{p - 2x\sqrt{q}}, \text{ cof. } A\Phi}$$

vbi \mathfrak{L} , \mathfrak{M} , \mathfrak{I} et \mathfrak{M} ex datis L et M ita determinan-
tur, vt fiat

$$\left. \begin{matrix} \mathfrak{M} = \mathfrak{M} \\ \mathfrak{L} = \mathfrak{L} \end{matrix} \right\} \text{posito } x^k = f^k \text{ cof. } A \cdot k\Phi$$

$$\left. \begin{matrix} \mathfrak{M} = \mathfrak{M} \\ \mathfrak{L} = \mathfrak{I} \end{matrix} \right\} \text{posito } x^k = f^k \text{ sin. } A \cdot k\Phi$$

estque $L = \frac{dN}{dx}$ et $f = \sqrt{\frac{p}{q}}$, vti assumimus. Ponatur
porro :

$$\frac{\mathfrak{P}}{\sqrt{(\mathfrak{P}\mathfrak{P} + \mathfrak{I}\mathfrak{I})}} = \text{cof. } A \cdot \lambda \sqrt{\frac{\mathfrak{M}}{(\mathfrak{M}^2 + m^2)}} = \text{cof. } A \cdot \mu$$

$$\frac{\mathfrak{I}}{\sqrt{(\mathfrak{P}\mathfrak{P} + \mathfrak{I}\mathfrak{I})}} = \text{sin. } A \cdot \lambda \sqrt{\frac{m}{(\mathfrak{M}^2 + m^2)}} = \text{sin. } A \cdot \mu$$

ita vt sit $\lambda = A \text{ tang. } \frac{\mathfrak{I}}{\mathfrak{P}}$ et $\mu = A \text{ tang. } \frac{m}{\mathfrak{M}}$ reperientur-
que hinc arcus λ et μ facili negotio.

Ex his vero colligetur fore :

$$\text{sin. } A (\lambda - \mu) = \frac{\mathfrak{I}\mathfrak{M} - \mathfrak{P}\mathfrak{m}}{\sqrt{(\mathfrak{P}^2 + \mathfrak{I}^2)(\mathfrak{M}^2 + m^2)}}$$

$$\text{cof. } A (\lambda - \mu) = \frac{\mathfrak{P}\mathfrak{M} + \mathfrak{I}\mathfrak{m}}{\sqrt{(\mathfrak{P}^2 + \mathfrak{I}^2)(\mathfrak{M}^2 + m^2)}}$$

Iam ponatur $\frac{\sqrt{(\mathfrak{M}^2 + m^2)}}{\sqrt{(\mathfrak{P}^2 + \mathfrak{I}^2)}} = \mathfrak{S}$, eritque integralis pars ex
factore hoc

$$p - 2x\sqrt{pq} \cdot \text{cof. } A\Phi + qxx$$

oriunda,

oriunda, simplicius hoc modo expressa

$$\frac{\mathfrak{R} \operatorname{cof.} A(\lambda - \mu)}{\sqrt{q}} l(p - 2x\sqrt{pq} \operatorname{cof.} A\Phi + qxx) + \frac{2\mathfrak{R} \operatorname{fin.} A(\lambda - \mu)}{\sqrt{q}} A \operatorname{tang.} \frac{x\sqrt{q} \operatorname{fin.} A \cdot \Phi}{\sqrt{p - x\sqrt{q} \operatorname{cof.} A\Phi}}$$

Pro quouis igitur casu eâ forma, quae commodior visa fuerit, uti licebit.

Problema 1.

§. 44. Invenire integrale huius formulae differentialis

$$\frac{x^m dx}{\alpha + \beta x^n}, \text{ existentibus } \alpha \text{ et } \beta \text{ quantitibus positivis.}$$

Solutio.

Hic est $M = x^m$ et $N = \alpha + \beta x^n$ et $\frac{dN}{dx} = L = n\beta x^{n-1}$

Factor autem generalis denominatoris N est per §. 26.

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \operatorname{cof.} A \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\beta^2}}$$

unde est $p = \sqrt[n]{\alpha^2}$; $q = \sqrt[n]{\beta^2}$, et $\Phi = \frac{(2k-1)\pi}{n}$

atque $f = \sqrt[n]{\frac{\alpha}{\beta}}$. Ex his fit:

$$\mathfrak{M} = f^m \operatorname{cof.} A \cdot m\Phi \quad \mathfrak{L} = n\beta f^{n-1} \operatorname{cof.} A (n-1)\Phi$$

$$\mathfrak{M} = f^m \operatorname{fin.} A \cdot m\Phi \quad \mathfrak{I} = n\beta f^{n-1} \operatorname{fin.} A (n-1)\Phi$$

atque porro $\frac{\mathfrak{I}}{\mathfrak{L}} = \operatorname{tang.} A (n-1)\Phi = \operatorname{tang.} A \lambda$, unde $\lambda = (n-1)\Phi$. Simili modo est $\frac{\mathfrak{M}}{\mathfrak{M}} = \operatorname{tang.} A \cdot m\Phi = \operatorname{tang.} A \mu$, ergo $\mu = m\Phi$. et $\lambda - \mu = (n-m-1)\Phi$. Deinde est

$$\sqrt{\mathfrak{M}^2 + \mathfrak{M}^2} = f^m \text{ et } \sqrt{\mathfrak{L}^2 + \mathfrak{I}^2} = n\beta f^{n-1} \text{ ergo}$$

$$\mathfrak{R} = \frac{\mathfrak{I}}{n\beta f^{n-m-1}} = \frac{f^{m+1}}{n\alpha}. \text{ Ex quolibet ergo factore tri-$$

nomiali denominatoris oritur haec integralis pars.

$$\frac{\operatorname{cof.} A \frac{(n-m-1)(2k-1)\pi}{n}}{n\alpha \frac{n-m-1}{n} \beta \frac{m+1}{n}} l(\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \operatorname{cof.} A \frac{(2k-1)\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\beta^2}})$$

$$+ 2 \frac{\sin. A \frac{(n-m-1)(2k-1)\pi}{n}}{n \alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+2}{n}}} A \text{ tang. } \frac{x \sqrt[n]{\beta} \sin. A \frac{(2k-1)\pi}{n}}{\sqrt[n]{\alpha - x \sqrt[n]{\beta}} \cos. A \frac{(2k-1)\pi}{n}}$$

quae etiam hoc modo exhiberi potest:

$$- \frac{\cos. A \frac{(m+1)(2k-1)\pi}{n}}{n \alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+2}{n}}} l \left(\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x \sqrt[n]{\alpha \beta} \cos. A \frac{(2k-1)\pi}{n}} + x x \sqrt[n]{\beta^2} \right)$$

$$+ 2 \frac{\sin. A \frac{(m+1)(2k-1)\pi}{n}}{n \alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+2}{n}}} A \text{ tang. } \frac{x \sqrt[n]{\beta} \sin. A \frac{(2k-1)\pi}{n}}{\sqrt[n]{\alpha - x \sqrt[n]{\beta}} \cos. A \frac{(2k-1)\pi}{n}}$$

Si iam loco $2k-1$ substituantur omnes numeri impares $1, 3, 5, 7,$ etc. usque ad n ; atque adeo etiam ipse numerus n , si sit impar, prodibunt omnes integralis partes, quae quidem ex denominatore $N = \alpha + \beta x^n$ proficiuntur. Si igitur m fuerit numerus affirmatiuus minor quam n , his partibus in vnam summam colligendis completum oritur integrale quaesitum: hicque etiam comprehendetur ea integralis pars, quae oritur ex factore simplici reali denominatoris, si n fuerit numerus impar: dummodo eius integralis, quod hoc casu oritur, tantum semissis capiatur; vel loco quadrati, quod hoc casu signum l habebit prefixum, eius tantum radix quadrata substituitur. Alterum enim membrum arcum circuli inuoluens hoc casu euanescit.

Locum autem habent haec integralia ex denominatoris $\alpha + \beta x^n$ factoribus orta, siue m sit maior quam n siue minor, siue etiam numerus negatiuus. Nisi autem m sit numerus affirmatiuus minor quam n , ad integrale ex factoribus denominatoris $\alpha + \beta x^n$ inuentum quidpiam insuper est adiiciendum.

Sit

Sit m numerus maior, quam n , ac ponatur $m = \sigma n + \tau$, existente τ numero minore, quam n . Per regulam igitur primum datam ex fractione $\frac{x^{\sigma n + \tau}}{\alpha + \beta x^n}$ pars integra est extrahenda, quae erit huiusmodi $\frac{\alpha}{\beta} x^{(\sigma-1)n + \tau} - \frac{\alpha}{\beta^2} x^{(\sigma-2)n + \tau} + \frac{\alpha^2}{\beta^3} x^{(\sigma-3)n + \tau} - \dots + \frac{\alpha^{\sigma-1}}{\beta^\sigma} x^\tau$, in ultimo termino signum $+$ valet, si σ fuerit numerus impar, signum $-$ autem, si σ sit numerus par. Hoc ergo casu ad integrale ante ex factoribus denominatoris $\alpha + \beta x^n$ inuentum adiici debet hoc integrale:

$$\frac{x^{\sigma n - n + \tau + 1}}{\beta^{(\sigma n - n + \tau + 1)}} - \frac{\alpha x^{\sigma n - 2n + \tau + 1}}{\beta^{2(\sigma n - 2n + \tau + 1)}} + \frac{\alpha^2 x^{\sigma n - 3n + \tau + 1}}{\beta^{3(\sigma n - 3n + \tau + 1)}} - \frac{\alpha^3 x^{\sigma n - 4n + \tau + 1}}{\beta^{4(\sigma n - 4n + \tau + 1)}} \dots + \frac{\alpha^{\sigma-1} x^{\tau+1}}{\beta^{\sigma(\tau+1)}}.$$

Sit iam m numerus negatiuus, ac ponatur $m = -\sigma n - \tau$, existente τ numero minore quam n ; atque ad integrale ex factoribus ipsius $\alpha + \beta x^n$ inuentum insuper addi debet integrale, quod oritur ex $x^{-\sigma n - \tau}$, quod membrum in denominatorem ingreditur. Habebimus scilicet $\frac{M}{N} =$

$\frac{x^{\sigma n + \tau}}{x^{\sigma n + \tau}(\alpha + \beta x^n)}$ ponamus ex $x^{\sigma n + \tau}$ resultare hanc fractionis partem $\frac{V}{x^{\sigma n + \tau}}$, atque manifestum est $x - V$

$(\alpha + \beta x^n)$ diuisibile esse oportere per $x^{\sigma n + \tau}$. Erit ergo

$$V = \frac{\alpha}{x} - \frac{\beta}{\alpha^2} x^n + \frac{\beta^2}{\alpha^3} x^{2n} - \dots + \frac{\beta^\sigma}{\alpha^{\sigma+1}} x^{\sigma n};$$
 fiet enim

$$x - V(\alpha + \beta x^n) = \frac{\beta^{\sigma+1}}{\alpha^{\sigma+1}} x^{\sigma n + \tau},$$
 vtique diuisibile

per $x^{\sigma n + \tau}$; vbi signorum ambiguum superius valet, si σ fit numerus par, inferius si impar. Quare ad integrale ex factoribus ipsius $\alpha + \beta x^n$ inuentum adiici debet: insuper

$$\int \frac{v dx}{x^{\sigma n + \tau}} = \frac{1}{\alpha(\sigma n + \tau - 1)x^{\sigma n + \tau - 1}} + \frac{\beta}{\alpha^2(\sigma n - n + \tau - 1)x^{\sigma n - n + \tau - 1}}$$

$$= \frac{\beta^2}{\alpha^3(\sigma n - 2n + \tau - 1)x^{\sigma n - 2n + \tau - 1}} + \dots + \frac{\beta^{\sigma}}{\alpha^{\sigma+1}(\tau - 1)x^{\tau - 1}}$$

De cetero casus, quo m est numerus negatiuus, ad praecedentem reduci potest, ita vt peculiari solutione non sit opus. Si enim proposita sit haec formulae differentialis:

$$\frac{dx}{x^m(\alpha + \beta x^n)},$$

ponatur $x = \frac{y}{y'}$, atque habebitur: $\frac{y^{m+n-2} dy}{\alpha y^n + \beta}$, cuius integratio per extractionem partis integrae ex fractione $\frac{y^{m+n-2}}{\alpha y^n + \beta}$ absoluitur, vti docuimus. De-

dimus ergo integrale formulae $\frac{x^m dx}{\alpha + \beta x^n}$ pro valore quocunque exponentis m siue affirmatiuo siue negatiuo. Q. E. I.

Problema 2.

§. 45. Inuenire integrale huius formulae differentialis: $\frac{x^m dx}{\alpha - \beta x^n}$, existente m quocunque numero integro siue affirmatiuo siue negatiuo.

Solutio.

Hic est $M = x^m$; $N = \alpha - \beta x^n$ et $L = \frac{dN}{dx} = -n\beta x^{n-1}$.

Factor

Factor autem generalis trinomialis denominatoris $N = \alpha - \beta x^n$ est per §. 28.

$$\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \text{cof. A. } \frac{2k\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\beta^2}}$$

unde est $p = \sqrt[n]{\alpha^2}$; $q = \sqrt[n]{\beta^2}$; $\Phi = \frac{2k\pi}{n}$; et $f = \sqrt[n]{\frac{\alpha}{\beta}}$

Ex his autem fiet porro

$$\mathfrak{M} = f^m \text{ cof. A } m\Phi | \mathfrak{L} = -n\beta f^{n-1} \text{ cof. A } (n-1)\Phi$$

$$\mathfrak{m} = f^m \text{ fin. A } m\Phi | \mathfrak{l} = -n\beta f^{n-1} \text{ fin. A } (n-1)\Phi$$

hincque $\frac{\mathfrak{l}}{\mathfrak{m}} = \text{tang. A } (n-1)\Phi$, et $\lambda = (n-1)\Phi = \frac{2k(n-1)\pi}{n}$ atque $\frac{\mathfrak{m}}{\mathfrak{M}} = \text{tang. A } m\Phi$; et $\mu = m\Phi = \frac{2km\pi}{n}$; ideoque $\lambda - \mu = \frac{(n-m-1)2k\pi}{n}$; quare $\text{cof. A } (\lambda - \mu) = \text{cof. A } \frac{(n-m-1)2k\pi}{n} = \text{cof. A } \frac{(m+1)2k\pi}{n}$, et $\text{fin. A } (\lambda - \mu) = \text{fin. A } \frac{(n-m-1)2k\pi}{n} = \text{fin. A } \frac{(m+1)2k\pi}{n}$. Deinde est $\mathcal{V}(\mathfrak{M}^2 + \mathfrak{m}^2) = f^m$ et $\mathcal{V}(\mathfrak{L}^2 + \mathfrak{l}^2) = -n\beta f^{n-1}$

$$\text{ergo } \mathfrak{R} = \frac{-1}{n\beta f^{n-m-1}} = \frac{-\beta^{\frac{n-m-1}{n}}}{n\beta \alpha^{\frac{n-m-1}{n}}} = \frac{-1}{n\alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+1}{n}}}$$

$$\text{et } \frac{\mathfrak{R}}{\mathcal{V}q} = \frac{-1}{n\alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+1}{n}}}. \text{ Ex factore ergo trinomi-}$$

ali generali nascitur sequens integralis pars :

$$\frac{-\text{cof. A } \frac{(m+1)2k\pi}{n}}{n\alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+1}{n}}} l \left(\sqrt[n]{\alpha^2 - 2x\sqrt[n]{\alpha\beta} \cdot \text{cof. A. } \frac{2k\pi}{n} + xx\sqrt[n]{\beta^2}} \right)$$

$$+ 2 \frac{\text{fin. A } \frac{(m+1)2k\pi}{n}}{n\alpha^{\frac{n-m-1}{n}} \beta^{\frac{m+1}{n}}} A \text{ tang. } \frac{x\sqrt[n]{\beta} \cdot \text{fin. A. } \frac{2k\pi}{n}}{\sqrt[n]{\alpha-x}\sqrt[n]{\beta} \text{cof. A. } \frac{2k\pi}{n}}$$

Si iam loco $2k$ successive omnes numeri pares 0, 2, 4, 6, etc. vsque ad n , atque adeo ipse numerus n , si fit par, substituantur, prodibunt omnes integralis partes ex deno-

minatore $\alpha - \beta x^n$ oriundae. Quoties autem fit cof. A. $\frac{2k\pi}{n}$ vel $+1$ vel -1 , quorum illud euenit, si $2k = 0$, hoc vero casu $2k = n$, si quidem n est numerus par, tum factor prodit simplex, et membrum a quadratura circuli pendens euanescit: membri autem logarithmici his casibus semiffis debet capi, seu quod eodem redit, loco quadrati, quod his casibus signum log. l habebit praefixum, eius tantum radix quadrata scribi debet. Hocque pacto colligendis omnibus istis integralibus resultabit completum integrale quaesitum, si quidem m fuerit numerus affirmatiuus minor quam n . Quodsi autem m fuerit numerus maior quam m puta $m = \sigma n + \tau$, tum ad integrale illud

$$\text{insuper addi debet } \frac{-x^{\sigma n - n + \tau + 1}}{\beta^{(\sigma n - n + \tau + 1)}} - \frac{-\alpha x^{\sigma n - 2n + \tau + 1}}{\beta^{2(\sigma n - 2n + \tau + 1)}} - \dots - \frac{\alpha^2 x^{\sigma n - 3n + \tau + 1}}{\beta^{3(\sigma n - 3n + \tau + 1)}} \dots \frac{-\alpha^{\sigma-1} x^{\tau+1}}{\beta^{\sigma(\tau+1)}}.$$

Sin autem m fuerit numerus negatiuus, puta $m = -\sigma n - \tau$, tum ad integrale ex factoribus denominatoris $\alpha - \beta x^n$ inuentum adiu-
ci oportebit: $\frac{-1}{\alpha(\sigma n + \tau - 1)x^{\sigma n + \tau - 1}} - \frac{\beta}{\alpha^2(\sigma n - n + \tau - 1)x^{\sigma n - n + \tau - 1}} - \dots - \frac{\beta^{\sigma}}{\alpha^{\sigma+1}(\tau - 1)x^{\tau - 1}}$

Q. E. I.

Problema. 3.

§. 46. Inuenire integrale huius formulae differentialis $\frac{x^m dx}{\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}}$, denotante m numerum quemcunque integrum siue affirmatiuum siue negatiuum.

Solutio.

Solutio.

Hic est $M = x^m$; $N = \alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n}$ et $L = \frac{dN}{dx} = n\beta x^{n-1} + 2n\gamma x^{2n-1}$. Factor autem ipsius N quicumque trinomialis fit

$$p - 2x\sqrt{pq} \cos. A. \Phi + qxx$$

singulos enim factores huius formae supra inuenire docuimus; fit porro $f = \sqrt{\frac{p}{q}}$; eritque

$$\begin{aligned} \mathfrak{M} &= f^m \cos. A. m\Phi & \mathfrak{L} &= n\beta f^{n-1} \cos. A. (n-1)\Phi + 2n\gamma f^{2n-1} \cos. A. (2n-1)\Phi \\ \mathfrak{M} &= f^m \sin. A. m\Phi & \mathfrak{I} &= n\beta f^{n-1} \sin. A. (n-1)\Phi + 2n\gamma f^{2n-1} \sin. A. (2n-1)\Phi \end{aligned}$$

hincque $\frac{\mathfrak{M}}{\mathfrak{M}} = \text{tang. } A. m\Phi$ et $\mu = m\Phi$; similique modo $\frac{\mathfrak{L}}{\mathfrak{L}} =$

$$\frac{\beta \sin. A. (n-1)\Phi + 2\gamma f^n \sin. A. (2n-1)\Phi}{\beta \cos. A. (n-1)\Phi + 2\gamma f^n \cos. A. (2n-1)\Phi} = \text{tang. } A. \lambda \text{ unde arcus}$$

λ innotescit. Porro est $\sqrt{(\mathfrak{M} + \mathfrak{M}^2)} = f^m$ et $\sqrt{(\mathfrak{L}^2 + \mathfrak{I}^2)} = n f^{n-1} \sqrt{(\beta^2 + 4\beta\gamma f^n \cos. A. n\Phi + 4\gamma\gamma f^{2n})}$ ideoque $\mathfrak{R} =$

$$n j^{n-m-1} \sqrt{(\beta^2 + 4\beta\gamma j^n \cos. A. n\Phi + 4\gamma\gamma j^{2n})}$$

Ex isto ergo denominatoris factore generali oriatur sequens integralis pars

$$\frac{\mathfrak{R} \cos. A. (\lambda - m\Phi)}{\sqrt{q}} I(p - 2x\sqrt{pq} \cos. A. \Phi + qxx) + \frac{2\mathfrak{R} \sin. A. (\lambda - m\Phi)}{\sqrt{q}} A \text{ tang. } \frac{x \sqrt{q} \sin. A. \Phi}{\sqrt{p - x\sqrt{q} \cos. A. \Phi}}$$

Hoc igitur modo ex singulis denominatoris factoribus trinomialibus respondentes integralis partes reperiuntur: quoniam vero etiam factores simplices in factoribus trinomialibus continentur, quando hi in quadrata abeunt: etiam integralis partes ex his resultantes obtinebuntur, si prioris membri logarithmici semissis sumatur: alterum enim membrum a quadratura circuli pendens sponte euanescit. Quodsi

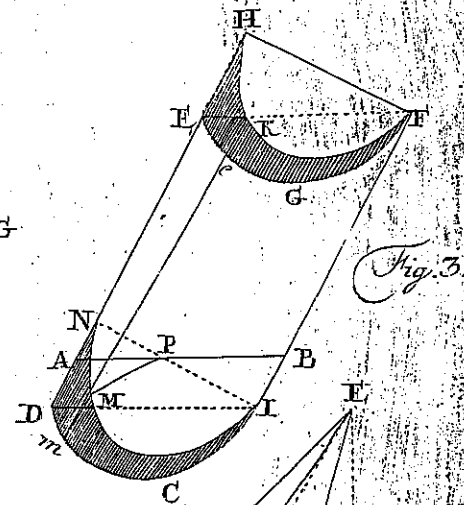
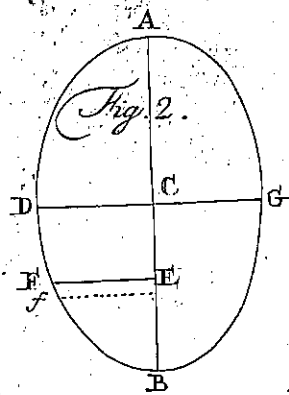
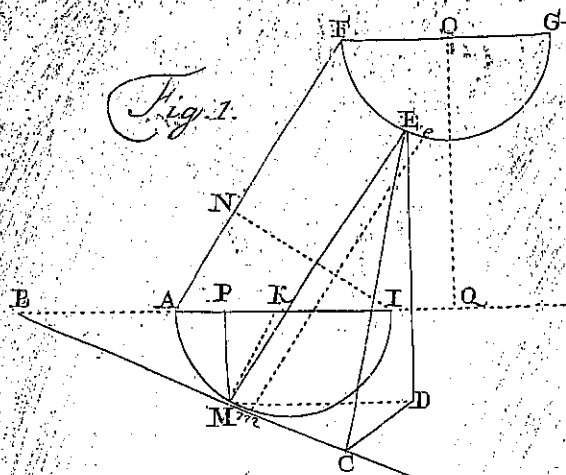
ergo exponens m fuerit numerus affirmatiuus minor quam $2n$, tum hoc modo completum integrale reperietur. At si m sit numerus maior, quam $2n$, tum in fractione $\frac{M}{N}$ pars integra continebitur, ex qua peculiaris integralis pars nascitur. Inuenitur autem haec pars integra per diuisionem, uti supra ostendimus. Quodsi autem m fuerit numerus negatiuus, tum ponatur $x = \frac{z}{y}$, atque formula proposita

$$\frac{dx}{x^m(\alpha + \beta x^n + \gamma x^{2n})} \text{ abiit in hanc } \frac{-y^{2n+m-2} dy}{\alpha y^{2n} + \beta y^n + \gamma}, \text{ ex qua}$$

si partes integrae eliciantur, atque integrentur, tum ea ipsa integralis pars reperietur, quae ex x^m , quatenus in denominatore versatur, resultat. Ope adeo regulae traditae omnino formularum differentialium integralia concessa aequationum quocunque dimensionum resolutione actu exhiberi poterunt; ita ut non solum sint quantitates reales, sed etiam alias quadraturas praeter hyperbolae ac circuli non requirant.

Q. E. I.

Theo-

→ *Fig. 5. 9*

